

Flyktingerådet

– hjelp og beskyttelse til mennesker på flukt

Flyktingerådet er den eneste norske organisasjonen som har spesialisert seg på internasjonalt arbeid for flyktinger og mennesker på flukt i eget land. Gjennom vårt arbeid gir vi assistanse og bidrar til å beskytte mennesker på flukt.

- Vi driver prosjekter i Asia, Latin-Amerika, Afrika og Europa
- Vi driver aktivt talsmannsarbeid for å bedre beskyttelsen for flyktinger og internt fordrevne
- Vi har tre beredskapsstyrker med tilsammen 660 personer som på 72 timers varsel kan rykke ut til nødhjelpsoperasjoner over hele verden. Mellom 80 og 120 mennesker er til enhver tid ute på oppdrag for Flyktingerådet

Flyktingerådet er en uavhengig humanitær organisasjon. Oppgaven vår er å bedre den internasjonale beskyttelsen av flyktinger og internt fordrevne og å gi dem humanitær hjelp, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet eller politisk oppfatning. Vi samarbeider nært med UNHCR (FNs høykommissær for flyktinger) og andre FN-organisasjoner. Flyktingerådet har eksistert i 55 år og er en av de største private hjelpeorganisasjonene i Norge.

Vår innsats bygger på prinsippet om at alle mennesker har rett til et liv i fred, frihet, sikkerhet og likeverd, slik dette kommer til uttrykk i FN's menneskerettighetserklæring. Mennesker på flukt er spesielt utsatt for krenkelser av grunnleggende menneskerettigheter, både før, under og etter flukten. Gjennom opplæring, informasjon og rettshjelp bistår vi dem med å kunne gjøre bruk av rettighetene sine. Denne type prosjekter gjennomføres ofte i tett samarbeid med lokale organisasjoner og FN-organisasjoner.

I tillegg driver Flyktingerådet hovedsakelig distribusjon av mat og andre nødhjelpsartikler og rehabilitering av bolighus og skoler. Vi driver også undervisning rettet mot barn som på grunn av krig og flukt har falt ut av normalskolen.

Flyktingerådet arbeider for å fremme en balansert og helhetlig norsk flyktingpolitikk gjennom informasjonstiltak og deltakelse i den flyktingpolitiske debatten.

Vi jobber ut fra en helhetlig flyktingpolitikk - for å skape løsninger som varer.

Flyktingerådet driver i dag prosjekter i Georgia, Armenia, Aserbajdsjan, Kroatia, Bosnia, Den Føderale Republikken Jugoslavia (både Serbia og Kosovo), Uganda, Burundi, Angola, Sierra Leone, Indonesia og Colombia. I tillegg ble det i fjor foretatt 504 utsendelser fra beredskapsstyrkene til disse og andre land i verden.

Flyktingerådets historie

Fridtjof Nansens innsats for flyktingene etter første verdenskrig var den store inspirasjonskilden da Flyktingerådets forgjenger, Europahjelpen, ble dannet i 1946. Europahjelpens formål var først og fremst å skaffe mat og klær til de sultende millioner i det krigsherjede Europa.

Europahjelpen var opprinnelig planlagt som en enkeltstående aksjon, men situasjonen i Europa tilsa at arbeidet fortsatte på en varig, organisert basis. I 1953 ble Europahjelpen omdannet til en halvstatlig organisasjon, Det norske Flyktingeråd. Rådets oppgave var todelt: hjelp til flyktinger ute i verden, og hjelp til flyktinger i Norge.

Fram til åttitallet ble det meste av prosjektvirksomheten drevet i form av støtte til lokale organisasjoners nødhjelpsarbeid. På åttitallet gikk Flyktingerådet over til å drive egne prosjekter i større grad enn tidligere og engasjerte seg sterkere for å finne aktive løsninger for mennesker på flukt.

Arbeidet med flyktinger i Norge ble i 1982 overtatt av staten, mens utenlandsarbeidet ble ført videre av Flyktingerådet, nå som en ikke-statlig organisasjon. I 1997 ble Flyktingerådet omgjort fra en paraplyorganisasjon for 16 hjelpeorganisasjoner til en selvstendig humanitær stiftelse.

Innhold

Forord	4
Fokus på talsmannrollen. Flyktningerådet og Tampa-saken	5
Styrets beretning	6
Regnskap 2001	9
Organisasjonskart	18
Redegjørelse for virksomheten	19
Operativ innsats for flyktninger og internt fordrevne	20
INCOR	43
Flyktningerådet – en talsmann for mennesker på flukt	45
Inntektsbringende og markedsrettede tiltak	55
Liste over forkortelser	58

Forord

2001 var et viktig år for Flyktingerådet. Organisasjonen fikk styrebehandlet et nytt prinsipprogram, beredskapsstyrken feiret 10-årsjubileum og organisasjonen mestret vanskelig oppstart i de to nye programlandene Kongo og Pakistan.

Etter at den interne strategiprosessen ble gjennomført i 2000, gikk arbeidet videre med utarbeidelse av et nytt prinsipprogram. Dette ble styrebehandlet i desember 2001. Prinsipprogrammet slår fast Flyktingerådets visjon og verdigrunnlag, og gir kriterier for når og hvordan Flyktingerådet skal etablere prosjekter i nye land og når og hvordan organisasjonen skal avslutte prosjektene.

I 2001 startet et arbeid med siktemål om å utvikle en ny og bedre personalpolitikk. Flyktingerådet er en kompetanseorganisasjon, og derfor vil opplæring og videreutvikling av medarbeidernes kompetanse stå sentralt i årene som kommer.

Talsmannsarbeidet for å bedre beskyttelsen av internt fordrevne var et hovedmål også i 2001. Arbeidet med vårt databaserte verktøy Global IDP Project (<http://www.idpproject.org>), nådde en milepæl på tampen av året da databasen dekket alle 47 land der mennesker er drevet på intern flukt på grunn av krig og konflikt. Databasen er i dag et redskap for svært mange personer og organisasjoner over hele verden som arbeider med internt fordrevne. I tillegg arrangerte Flyktingerådet to internasjonale konferanser med internt fordrevne som tema.

Flyktingerådets virksomhet er basert på prinsippet om at vi skal være raskt på banen i akutte kriser. Samtidig har vi styrevedtak på at Afrika skal prioriteres, samt at vi skal øke vår innsats i Asia. Dette resulterte i oppstart i to nye programland i 2001. I Kongo var det en vanskelig og krevende oppstart, blant annet på grunn av vulkanutbruddet som ødela Flyktingerådets kontor like etter etableringen, og i Pakistan har det vist seg komplisert å arbeide i de nye flyktingleirene som er plassert i utrygge områ-

der nær grensen til Afghanistan. Likevel har oppstartene vært vellykket og med fokus på tre av organisasjonens kjerneaktiviteter husly, utdanning og informasjon, rådgivning og juridisk assistanse.

Flyktingerådet hadde gleden av å markere beredskapsstyrken NORSTAFFs 10-årsjubileum i november 2001. Beredskapsstyrken har økt både i volum og kompetanse, og bruksområdet blir stadig større. Det er også svært positivt at Flyktingerådet sekunderer til nye områder der Norge påtar seg et særlig ansvar, som for eksempel Sri Lanka og Sudan.

Som generalsekretær er det gledelig å konstatere at arbeidet med å bedre den økonomiske styringen har ført til gode resultater, og at investeringen i det økonomiske styringsverktøyet Agresso har vært viktig i denne sammenhengen. Med fjorårets resultat har Flyktingerådet opparbeidet seg en økonomisk soliditet som gjør organisasjonen bedre rustet til å møte økonomiske svingninger, og gjør organisasjonen mer fleksibel og handlingskraftig ved oppstart i forbindelse med akutte kriser.

Steinar Sorlie
Generalsekretær Steinar Sorlie

Foto: Flyktingerådet

Fokus på talsmannrollen Flyktingerådet og Tampa-saken

Da det norske skipet "Tampa" tok om bord 438 afghanske båtflyktinger i havsnød natt til 27. august 2001, ante nok kaptein Rinnan lite om hvilket politiske drama som skulle følge. Australia trosset internasjonal lov og nektet å ta imot flyktingene samtidig som Norge sto steilt på sitt og fraskrev seg ethvert ansvar.

Foto: Scanpix

Mens den politiske krangelen pågikk, var det flyktingene som led nød. Situasjonen om bord på Tampa ble etter noen dager så alvorlig at flere var bevisstløse, og kaptein Rinnan begynte å frykte at noen av dem ville dø. Hendelsen handlet om grunnleggende rettigheter og svært viktige prinsipper, og derfor kom Flyktingerådet umiddelbart på banen og kommenterte saken både i de større riksavisene og på radio og TV.

Klare rettigheter, men uklar lov

For det første dreide "Tampa"-saken seg om at Australia nektet båtflyktingene deres rett til å søke om asyl og dernest om et av de mest sentrale prinsippene i internasjonal rett - det såkalte "non refoulement"-prinsippet om at ingen skal sendes tilbake til et land der de risikerer forfølgelse. Flyktingerådet presiserte at dette prinsippet ikke bare gjaldt for Australia som kyststat, men også for Norge som flaggstat.

I et forsøk på et kompromiss mellom de steile partene foreslo Flyktingerådet en løsning der Norge, sammen med andre land, garanterte at de ville gå inn for en byrdefordeling. Dette forutsatte at Australia tok imot flyktingene og sikret at alle fikk individuell behandling av sine asylsøknader. Flyktingene ville så bli fordelt mellom de land som sa seg villig til å være med å dele ansvaret.

Et uvanlig samarbeid så dagens lys i forbindelse med

"Tampa"-saken. For første gang samarbeidet refugee Council of Australia og Flyktingerådet om en felles uttalelse mot både australske og norske myndigheter.

I april 2002 ble kaptein Arne Rinnan, samt "Tampa"-besetningen og Wilhelmsen-rederiet, hedret med Nansenprisen, som deles ut av FNs høykommissær for flyktinger.

Uredd talsmann

Flyktingerådets talsmannsarbeid omfatter alle typer pådriverarbeid organisasjonen gjør for å styrke flyktinger og internt fordrevnes rettigheter. Dette arbeidet gjøres både i de land organisasjonen har egne programmer, i ulike internasjonale fora, eller i forhold til norske myndigheter, interessegrupper eller opinion.

Styrets beretning

I en verden full av utfordringer, evnet Flyktingerådet i år 2001 å gi et verdifullt bidrag til flyktninger og internt fordrevne. Organisasjonens innsats i programlandene ble økt, også i form av nyetableringer. Økonomien ble ytterligere stabilisert, med en styrking av egenkapitalen på hele 21,7 millioner kroner som resultat.

Foto: Flyktingerådet

Bak fra høyre: Arne Pran, Manuela Ramin-Osmundsen, Jan A. Erichsen, Kari Vik Knutsen, Steinar Sølve og Gro Hillestad Thune.

Foran fra høyre: Marit Sørheim, Gerhard Heiberg og Marte Gerhardsen.

Styret i Flyktingerådet ble i 2001 utvidet fra syv til åtte medlemmer, ved at de ansattes representasjon ble øket til to. Denne endringen, samt at varamedlemmene ikke lenger skal være personlige varamedlemmer for det enkelte styremedlem, ble formalisert i vedtektsendring i styremøte 26. mars 2001.

Flyktingerådets styre besto av følgende medlemmer i år 2001:

Leder: Gerhard Heiberg
Nestleder: Arne Pran
Styremedlem: Gro Hillestad Thune

Styremedlem: Jan A. Erichsen
Styremedlem: Marte Gerhardsen
Styremedlem: Manuela Ramin-Osmundsen, fra 2.oktober 2001.
Eigil Nansen, til 2.oktober 2001, som personlig varamedlem for Kjell Holler, som døde i november 2000.
Styremedlem: Kari Vik Knutsen, ansattes representant
Styremedlem: Marit Sørheim, ansattes representant

Varamedlemmer for eksterne styremedlemmer:

Petter Nore, Kjell Granhagen, Tore Lindholm, Kari Solheim, Cathrine Løchster.

Varamedlemmer for ansattes representanter:

Runa Myrvold, Yngve Thorbjørnsen.

Valgkomiteen:

Valgkomiteen i Flyktningerådet består av: Nils Butenschøn (leder), Øystein Dahle og Toril Brekke (ansattes representant).

Arbeidet i styret

Det har vært syv styremøter i 2001. I løpet av året avga styret blant annet årsrapport med regnskap for 2000 og vedtok revidert prinsippprogram for Flyktningerådet. Styret vedtok også budsjett og handlingsplan for år 2002, hvor det er fokusert spesielt på personalpolitikk.

Prinsippprogrammet ble vedtatt i desember 2001. Her er Flyktningerådets mandat spisset, ved at beskyttelse av flyktninger og internt fordrevnes rettigheter er tydeliggjort som grunnlag for organisasjonens virksomhet. Flyktningerådet bidrar til slik beskyttelse både gjennom sin talsmannsvirksomhet og ved å gi humanitær assistanse på utvalgte områder.

Det ble i 2001 arbeidet mye med videreutvikling av faglige plattformer for de fire kjerneaktivitetene for programarbeidet i felt; undervisning, husly, distribusjon og informasjon, rådgivning og juridisk assistanse. Dette utviklingsarbeidet vil bli fullført i løpet av 2002.

Som erfaringsbasert kompetanseorganisasjon i arbeidet med flyktninger og internt fordrevne, understrekes i prinsippprogrammet nødvendigheten av å ha teoretisk og praktisk fagkompetanse i alle faser hvor flyktninger og internt fordrevne trenger beskyttelse. Samarbeidet med flyktninger og internt fordrevne selv, fastslås som Flyktningerådets viktigste arbeidsform.

Sentralt i Prinsippprogrammet står prosessen med å utvikle en visjon for Flyktningerådet og samle organisasjonens ansatte om de fire grunnverdiene; engasjert, banebrytende, involverende og pålitelig.

Flyktningerådets kommunikasjonsplattform, som gir et godt grunnlag for å samordne organisasjonens eksterne kommunikasjon enten det gjelder talsmanns, informasjons- eller markedsvirksomheten, fikk styrets tilslutning i juni 2001.

Etablering av egen virksomhet i Kongo og i Pakistan i forbindelse med Afghanistan-krisen var viktige saker for styret, likeså etableringen av virksomhet i Indonesia i regi av konsortiet bestående av Flyktningerådet, Dansk Flyktningehjælp, amerikanske International Rescue Committee (IRC) og nederlandske Stichting Vluchteling.

Ti-årsjubileet for Flyktningerådets beredskapsstyrke NORSTAFF ble markert med foredrag og fest, hvor både styremedlemmer og oppdragsgivere, brukere og "fødselshjelpere" deltok. Oppdragsgiveren UD og FN-systemet, som nyttegjør seg av styrken i praksis, ga uttrykk for tilfredshet med styrkens utvikling.

Styret la også i 2001 ned mye arbeid i å styrke og sikre Flyktningerådets økonomi. Spesiell fokus legges nå på stimulering av målrettet arbeid for å utvide det framtidige inntektsgrunnlaget, både i form av nye donorer til programvirksomheten og nye markedsaktiviteter for å sikre frie midler og derved handlefrihet.

Arbeidsmiljø

Flyktningerådet driver kontinuerlig utvikling av sin personalpolitikk, for å stimulere kompetanseutvikling, best mulig utnyttelse av ressursene og et godt arbeidsmiljø. Det arbeides fortløpende med å bedre arbeidsmiljøet.

Av øvrige viktige tiltak kan nevnes ferdigstilling av nye personalhåndbøker for henholdsvis nasjonalt og internasjonalt ansatte ved landkontorene samt igangsetting av en grundig revisjon av personalhåndboken for ansatte ved hovedkontoret. Det ble foretatt en undersøkelse av det psykososiale arbeidsmiljøet og en ergonomisk kartlegging av arbeidsforholdene for de ansatte ved Flyktningerådets hovedkontor. Tiltak ble iverksatt for å forbedre svake punkter. Det ble avholdt fire møter i arbeidsmiljøutvalget. I tillegg ble det holdt en rekke allmøter for å sikre god informasjonsflyt og medvirkning. Totalt sykefravær i perioden var på 452 dager, som tilsvarer et sykefravær på 4,3 % av total arbeidstid. Flyktningerådet opplevde dessverre sommeren 2001 for første gang i sin historie tragedien ved å miste en norsk medarbeider i tjeneste.

Ytre miljø

Stiftelsen Flyktningerådet har ingen virksomhet som i nevneverdig grad påvirker miljøet negativt. Det er imidlertid grunn til å påpeke at vår virksomhet i programlandene kan få følger for miljøet. Et eksempel er etablering av store flyktningleirer, som kan få konsekvenser i form av avskoging og forurensing. Flyktningerådet arbeider nå for å sikre at miljødimensjonen i større grad skal bli en integrert del av alle våre programmer.

Økonomi

Driftsinntektene økte fra 354 millioner kroner i 2000 til 398 millioner kroner i 2001.

Spesielt inntekter generert gjennom markedsavdelingen var klart høyere enn året før, men også programaktivitetene viste en positiv utvikling.

I løpet av år 2001 har Flyktningerådet ytterligere forsterket utnyttelsen av styringssystemet Agresso ved at regnskapstall bokført ved utekontorene månedlig blir elektronisk konsolidert inn i hovedsystemet i Oslo. Ved inngangen til 2002 arbeides det med å slutføre endringer av rutiner og rutinebeskrivelser slik at det nå ligger til rette for vesentlig enklere og mer oversiktlig økonomistyring av prosjektene.

I 2002 vil det fokuseres sterkt på opplæring av utekontorene i de nye rutinene og systematisk oppfølging av utekontorenes løpende økonomistyring.

Kortsiktig gjeld utgjør ved utgangen av året 119 millioner kroner, mot omløpsmidler 163 millioner kroner, altså et forhold på 1:1,4. Dette ansees å være tilfredsstillende. Stiftelsen har en langsiktig gjeld på 58 millioner kroner, hvorav 56 millioner er ubenyttede TV-aksjonsmidler, som vil bli redusert i takt med forbruket av midlene. Reell langsiktig gjeld er 0,3 millioner kroner og forfaller over en periode på 1,5 år.

Årets resultat på 21,7 millioner kroner er vesentlig bedre enn i fjor og i 1999. Resultatet tillegges den frie opptjente egenkapital som ved årets slutt utgjør 36,0 millioner kroner. Regnskapet bygger på forutsetning om fortsatt drift.

Utfordringer fremover.

Med de overordnede policy og strategidokumentene på plass, er praktisk implementering en hovedutfordring for Flyktningerådet i 2002. Styrkingen av talsmannsarbeidet i Norge, i internasjonale fora og ikke minst som del av programaktiviteten i felt krever både gode interne informasjons- og samarbeidsformer og solid opplæring. Flyktningerådet skal ikke bare fylle udekkede behov gjennom sine prosjekter, men også være pådriver for varige løsninger for mennesker på flukt. Dette er krevende ettersom det ofte innebærer å påvirke lands mer eller mindre samarbeidsvillige myndigheter til å ta ansvar for en del av befolkningen som i mange tilfeller er spesielt utsatt og sårbar. Ofte lykkes en best i samarbeid med andre, og derfor er nettverksbygging en sentral arbeidsform.

Som kompetanseorganisasjon er det nødvendig å ha kontinuerlig fokus på fagutvikling, evaluering og opplæring. En høy faglig kompetanse er også en av organisasjonens beste virkemidler for å tiltrekke seg – og beholde – de beste medarbeiderne på det humanitære markedet. Flyktningerådet har i dag fagrådgivere på alle sine fire kjerneaktiviteter. I 2002 ønsker organisasjonen å styrke den faste stabens flyktningfaglige breddekompetanse, samt å utvikle program for grunnopplæringen for alle lokalt ansatt.

En av måtene å utvikle breddekompetanse på, er i større grad å bruke organisasjonens ressurser på tvers av avdelings- og landegrenser. Ved hovedkontoret er skillene mellom de ulike avdelingene langt på vei brutt ned, bl.a. gjennom bred tverrfaglig deltakelse i strategiprosessene. Genèvekontorets kompetanse blir i stadig større grad brukt både av hovedkontoret og de ulike landkontorene. En utfordring for de kommende år er å gi gode lokalt ansatte medarbeidere karriere og utviklingsmuligheter på tvers av landegrensene, der det er mulig.

Inntektsbringende tiltak

Spilleavhengighet og andre negative konsekvenser av organisasjonenes automatvirksomhet er svært ofte i medias søkelys. De politiske myndigheter ønsker å rydde opp i de uheldige sider ved spillevirksomheten og en større restrukturering er derfor ventet. Flyktningerådets utfordring blir både å delta positivt i dette arbeidet, men ikke minst å posisjonere organisasjonen blant de sentrale aktørene for derigjennom å opprettholde inntektsgrunnlaget.

Som for svært mange andre humanitære organisasjoner er inntekter fra spilleautomatene den viktigste inntektskilden for frie midler. Det er en stor utfordring for Flyktningerådet å bli mindre avhengig av spilleinntektene, og i stedet bygge opp alternative inntektskapende aktiviteter.

Kunnskapen om Flyktningerådet er svært lav i opinionen. Som en viktig del av vår kommunikasjonsstrategi må Flyktningerådet derfor få en tydeligere profil blant giverne for derved å kunne bli et prioritert humanitært formål.

Resultatregnskap

(alle beløp i 1 000 kr)

	Noter	2001	2000
Driftsinntekter			
Tilskudd prosjekter	2	342 384	305 168
Inntektsføring egne, øremerkede midler	3	18 018	20 150
Inntekter fra markedsaktiviteter	4	37 332	28 177
Andre inntekter		52	250
Sum driftsinntekter		397 786	353 745
Driftskostnader			
Innkjøp til prosjekter	5	208 672	195 330
Lønnskostnader	6	143 990	129 501
Andre driftskostnader		26 724	25 834
Avskrivninger på varige driftsmidler	7	789	1 740
Sum driftskostnader		380 175	352 405
Driftsresultat		17 611	1 340
Finansposter			
Renteinntekter		6 919	7 551
herav avsatt som egne, øremerkede midler	3	-3 608	-4 379
Avkastning obligasjons- og aksjefond	8	649	927
Agiovinning / (Agiotap)		183	2 448
Rentekostnader		- 69	- 502
Netto finansposter		4 074	6 045
Årsresultat		21 685	7 385
Disponering av resultatet:			
Overført til / (fra) annen egenkapital		21 685	7 385
Sum disponert		21 685	7 385

Balanse pr. 31. desember

(alle beløp i 1 000 kr)

	Noter	2001	2000
EIENDELER			
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler	7	2 072	2 861
Ubenyttede, egne øremerkede midler	3,1	57 281	70 691
Langsiktige fordringer	9	115	0
Sum anleggsmidler		59 468	73 552
Omløpsmidler			
Kortsiktige fordringer			
Andeler i obligasjons- og aksjefond	8	36 570	36 525
Bankinnskudd og kontanter	10	119 622	114 556
Sum omløpsmidler		162 983	156 435
Sum eiendeler		222 451	229 987
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Stiftelseskapital		1 000	1 000
Sikkerhetsfond		9 000	9 000
Sum innskutt egenkapital		10 000	10 000
Annen egenkapital	11	35 996	14 311
Sum egenkapital		45 996	24 311
Langsiktig gjeld			
Ubenyttede egne, øremerkede midler	3,1	57 281	70 691
Annen langsiktig gjeld	12	334	570
Sum langsiktig gjeld		57 615	71 261
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		6 263	4 780
Mottatte forskudd på prosjekter	2	82 549	105 308
Skyldige offentlige avgifter		6 410	7 441
Annen kortsiktig gjeld		23 618	16 886
Sum kortsiktig gjeld		118 840	134 415
Sum egenkapital og gjeld		222 451	229 987

Oslo, 6. mai 2002

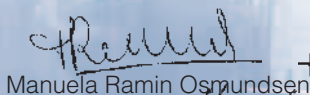

Gerhard Heiberg
Styreleder

Arne Pran

Jan A. Erichsen

Marte Gerhardsen

G. Hillestad Thune

Manuela Ramin Osmundsen

Marit Sørheim

Kari Vik Knutsen

Steinar Sørli
Generalsekretær

Kontantstrøm-oppstilling

(alle beløp i 1 000 kr)

	2001	2000
Likvider tilført/(brukt på) virksomheten:		
Årsresultat	21 685	7 385
Avskrivninger på varige driftsmidler	789	1 740
Økning / (minskning) netto forskudd på prosjekter	-22 759	-11 913
Endring andre kortsiktige fordringer og gjeld	5 747	6 336
(A) Netto likviditetsendring fra virksomheten	5 462	3 548
Likvider tilført/ (brukt) på investeringer:		
Investeringer i varige driftsmidler	0	0
(B) Netto likviditetsendring på investeringer	0	0
Likvider tilført/brukt på finansiering:		
(Økning) / minskning langsiktige fordringer	- 115	874
Opptak / (nedbetaling) av gjeld	- 236	-2 068
(C) Netto likviditetsendring fra finansiering	- 351	-1 194
A+B+C Netto endring i likvider i året	5 111	2 354
Likviditetsbeholdning 1.1. *	151 081	148 727
Likviditetsbeholdning 31.12. *	156 192	151 081

*Andeler i obligasjons- og aksjefonds inkluderes som likvide midler fordi de kan realiseres umiddelbart.

Noter til årsregnskapet 2001

Flyktingerådet er en ideell, humanitær stiftelse basert på såkalt "non-profit" grunnlag. Aktivitetene er finansiert gjennom prosjekttilskudd fra donorer som Utenriksdepartementet, NORAD, FN-systemet og EU, samt ved egne innsamlede midler. Det ble i 2001 gjennomført egne prosjekter i 13 land. I flere av disse har det vært betydelig uro, hvilket innebærer at arbeidet medfører en relativt høy risiko både menneskelig og økonomisk. Flyktingerådet bærer imidlertid i liten grad selv økonomiske risiko ved slik uro. Donorene vil som regel påta seg risikoen for økonomisk tap forårsaket av f.eks krigshandlinger eller ran hvis nødvendige sikkerhetsforanstaltninger er gjennomført. Alle personer som arbeider for Flyktingerådet i Norge eller i utlandet er forsikret slik at stiftelsen ikke bærer finansiell risiko ved krig, annen uro eller ulykker. Alt materiell er tilsvarende forsikret. Flyktingerådet opplevde dessverre sommeren 2001 for første gang i sin historie tragedien ved å miste en norsk medarbeider i tjeneste. Bjarte Gundersen, sekundert til ECMM, mistet livet da bilen han satt i kjørte på en mine i Makedonia.

Flyktingerådet ble 13. mars 1997 organisert som en stiftelse med en stiftelseskapital på 1 mill. kr. Flyktingerådets regnskaper skal i egenskap av stiftelse godkjennes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Stiftelsen er ikke skattepliktig.

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven 1998 og god regnskapsskikk.

1 Note 1 Regnskapsprinsipper

Inntektsføringsprinsipper

Prosjektmidler blir i hovedsak mottatt fra donor før prosjektstart og bokføres da som mottatte forskudd i balansen. Inntektsføring skjer deretter i takt med fremdrift på det enkelte prosjekt.

Inntekter fra markedsaktiviteter (innsamlinger, gaver, lotterier etc.) blir inntektsført ved innbetaling, bortsett fra midler som klassifiseres som egne, øremerkede midler. Dette er penger det knyttes helt spesielle betingelser til bruken av, enten pålagt eksternt (TV-aksjonsmidler) eller internt (øremerkede innsamlinger). Inntektsføring av slike midler skjer i takt med at de virkelig benyttes til de formål de er øremerket for.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som faller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld vurderes til virkelig verdi på balansedagen.

Gjenværende midler fra TV-aksjonen står på egen konto, og størstedelen av disse midlene vil bli benyttet etter år 2002. Midlene og forpliktelsen til å bruke dem er derfor oppført som langsiktige poster på hver sin side i balansen. Det samme gjelder for andre egne, øremerkede midler.

Anleggsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Det foretas nedskrivning til virkelig verdi når verdifallet har årsaker som ikke kan antas å være forbigående, og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede. Langsiktig gjeld balanseføres til virkelig verdi på balansedagen.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets levetid dersom de har levetid over 3 år og har en kostpris som overstiger 15 000 kr. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres under løpende driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Driftsmidler anskaffet til bruk i prosjekter ute i felt blir kostnadsført ved anskaffelse, uavhengig av kostpris og levetid.

Fordringer

Fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Poster i utenlandsk valuta er omregnet til balansedagens kurs. Agio vinning og tap er resultatført som finansposter, for poster relatert til prosjekter balanseføres de inntil prosjektet er avsluttet.

(alle beløp i 1 000 kr)

2 Note 2 Tilskudd prosjekter

	2001	2000
Mottatt kontant fra norske, offentlige kilder	237 514	224 433
Mottatt kontant fra UNHCR	33 054	33 111
Mottatt kontant fra andre kilder	49 057	35 711
Sum mottatte prosjektmidler	319 625	293 255
Nedgang(+)/ Økning (-) av netto mottatte forskudd på prosjekter	22 759	11 913
Tilskudd prosjekter	342 384	305 168

3 Note 3 Egne, øremerkede midler

	2001	2000
TV-aksjonsmidler pr 1.1.	69 732	82 820
TV-aksjonsmidler benyttet til prosjekter *	-17 259	-17 466
Renteinntekter av ubenyttede TV-aksjonsmidler	3 608	4 379
TV-aksjonsmidler pr 31.12.	56 081	69 732
Andre egne, øremerkede midler pr 1.1.	959	3 643
Innbetalinger for andre øremerkede tiltak	1 000	0
Benyttet til prosjekter *	- 759	-2 684
Andre egne, øremerkede midler pr 31.12.	1 200	959
Sum egne, øremerkede midler pr 31.12.	57 281	70 691
*Sum benyttet til prosjekter, dvs. inntektsført	18 018	20 150

4 Note 4 Inntekter og resultat fra markedsaktiviteter

	2001	2000
Bruttoinntekt	37 332	28 177
Driftskostnader	-20 944	-17 555
Årets netto inntekt fra markedsaktiviteter	16 388	10 622

(alle beløp i 1 000 kr)

5 Note 5 Prosjektkostnader fordelt på land og regioner *

Region	Land	Finansiering					Sum	
		Egen	UD	NORAD	UNHCR	Andre		
	Bosnia	370	20 524	2 849		25	23 767	
	Kroatia	313	20 014			303	20 629	
	Makedonia	122	608		- 30		700	
	Jugoslavia	710	18 409		12 385	15 597	47 100	
	Sveits	2 275	1 348			5 286	8 909	
	Norge	3 811	3 811	4 816		4 022	16 459	
	Andre	475	1 575				2 051	
Sum Europa		8 076	66 288	7 664	12 355	25 231	119 615	36 %
	Armenia	119	8 220				8 339	
	Aserbajdsjan	52	6 627		4 911	120	11 710	
	Georgia	391	13 689		1 112		15 192	
	Hebron		13 066				13 066	
	Indonesia	1 596	434				2 030	
	Tadsjikistan	173	2 552				2 725	
	Tjetsjenia	106	2 554		644		3 304	
	Afghanistan/ Pakistan	22	2 445		159		2 627	
	Nord Korea		2 120				2 120	
	Andre	487	4 042				4 528	
Sum Asia		2 946	55 748	0	6 826	120	65 640	20 %
	Angola	511	18 514	6 427	4 278	1 964	31 694	
	Burundi	816	16 962	3 900		5 794	27 471	
	Kongo	1 279	5 299				6 578	
	Kenya		4 091				4 091	
	Guinea		2 523				2 523	
	Sierra Leone	986	24 401		8 808	1 940	36 134	
	Uganda	96	5 017	9 658		2 235	17 005	
	Andre	474	3 385		246		4 104	
Sum Afrika		4 162	80 191	19 985	13 332	11 932	129 600	39 %
	Colombia	2 834	5 727	12 554			21 115	
	Andre		170				170	
Sum Amerika		2 834	5 897	12 554	0	0	21 285	6 %
SUM		18 018	208 123	40 203	32 513	37 283	336 140	100 %

Sum kostnader er lik resultatregnskapets 'Innkjøp til prosjekter' pluss den delen av totale lønnskostnader som er belastet prosjekter.

6 Note 6 Lønn, feriepenger, arbeidsgiveravgift m.v.

	2001	2000
Lønninger	125 542	111 623
Arbeidsgiveravgift	9 260	9 039
Pensjonskostnader	98	88
Andre ytelser	9 090	8 751
Sum lønnskostnader	143 990	129 501

Det er utbetalt lønn inkl. andre ytelser til generalsekretær med i alt kr 682 926.

Det er ikke utbetalt styregodtgjørelse til styrets medlemmer i 2001.

Det er kostnadsført honorar for ordinær revisjon med 197 150 kr og 1 664 153 kr for prosjekt revisjon inkl. utekontorer. Honorar til prosjekt revisjon gjelder også andre revisorer enn Ernst & Young (tidl. Artur Andersen). Honorarene er bokført under henholdsvis andre driftskostnader og prosjektkostnader. Ved hovedkontoret i Oslo var det ved årets slutt 63 ansatte, mens det var 650 lokalt ansatte ved våre utekontorer.

I tillegg var det engasjert 160 personer som lønnes i Oslo, men arbeider i utlandet. I løpet av 2001 har totalt 277 personer vært lønnet av Flyktningerådet Oslo for arbeid i utlandet, de aller fleste av disse er nordmenn.

(alle beløp i 1 000 kr)

7 Note 7 Varige driftsmidler

	Inventar EDB, utstyr
Anskaffelseskost 1.1. 2001	6 774
Tilgang 2001	0
Avgang 2001	-2 827
Anskaffelseskost 31.12. 2001	3 947
Akkumulerte av-/nedskrivninger 1.1.2001	-3 913
Årets avskrivninger	- 789
Avgang 2001	2 827
Akkumulerte av-/nedskrivninger 31.12. 2001	-1 875
Netto bokført verdi 31.12. 2001	2 072
Avskrivningssatser (gj.snitt)	20 %

Flyktningerådet leier to etasjer i Grensen 17 av Storebrand Eiendom.

Kontrakten løper fra 01.01.98 og 10 år fremover. Leien betales kvartalsvis, årlig leie p.t. ca kr. 2,5 mill.

8 Note 8 Andeler i obligasjons- og aksjefond

Navn	Kostpris (historisk)	Verdi per 31.12.00	Kjøp/(salg) 2001	Avkastning 2001		Verdi per 31.12.01
				NOK	%	
Stats, fylkeskommunale, finansobligasjoner	25 150	26 380	-2 092	1 937	7,7 %	26 225
Avanse Obligasjon II	1 634	1 665	0	119	7,1 %	1 784
Sum obligasjonsfond	26 784	28 045	-2 092	2 056	7,7 %	28 009
Avanse Norge Aktiv	4 442	4 864	2 350	-1 234	-19,0 %	5 980
Avanse Industri	750	1 002	0	- 138	-13,8 %	864
Banco Humanfond-Aksje	500	0	500	- 51	-12,2 %	449
Industrifinans Aktiv	1 000	1 074	-1 104	30	3,3 %	0
Sum aksjefond	6 692	6 940	1 746	-1 393	-18,7 %	7 293
Innskudd/fordring	1 495	1 540	- 372	100	6,0 %	1 268
Forvaltningshonorar			114	- 114		
Sum andeler i fonds	34 971	36 525	- 604	649	1,8 %	36 570

Bokført verdi er lik markedsverdi både i 2000 og 2001.

(alle beløp i 1 000 kr)

9 Note 9 Langsiktige fordringer

10 av Norges største humanitære organisasjoner inngikk i 2001 et samarbeid om spill på internett.

I den forbindelse ble to selskaper stiftet:

"De 10 Humanitære AS" hvor hver av de ti ved et innskudd på 15 000 kr ervervet 10% av aksjekapitalen.

I tillegg ga hver av de 10 et ansvarlig lån på 100 000 kr til "De 10 Humanitære AS".

Lånet på totalt 1 million kroner ble brukt til å erverve 51% av selskapet "Norskspill.no AS".

10 Note 10 Bankinnskudd og kontanter

Av kontante midler utgjør bundne skattetrekksmidler 5,7 mill. kr, garanti lotterier 10,0 mill. kr og depositum for husleiekontrakter i Grensen 17 i Oslo 1,5 mill. kr.

Øremerkede midler fra TV-aksjonen-98 (se note 3) oppbevares på bankkonto, men er vist som langsiktig fordring i balansen.

11 Note 11 Annen egenkapital

	2001	2000
Annen egenkapital 1.1.	14 311	6 926
Fra disponering av årsresultatet	21 685	7 385
Annen egenkapital 31.12.	35 996	14 311

12 Note 12 Annen langsiktig gjeld

Annen langsiktig gjeld består av et lån fra Storebrand på 334 000 kr i forbindelse med utkjøp av en tidligere leiekontrakt på kontorlokaler. Lånet ble opptatt 1. mai 1996 pålydende 1,5 mill. kr og er en 7 års annuitet med 5% rente.

13 Note 13 Valutarisiko

Alle prosjektmidler brukt ute i felt overføres i EURO/DEM eller USD.

I tider med store valutasvingninger bærer stiftelsen en viss risiko for valutatap, idet mesteparten av donormidler tilføres i NOK.

Valutarisikoen knytter seg særlig til valutasvingninger i perioden fra søknad om støtte utarbeides og fram til prosjektet iverksettes.

Donor aksepterer i mange tilfeller å bære valutarisikoen.

REVISJONSBERETNING FOR 2001

■ Statsautoriserte revisorer

Ernst & Young AS
Drammensveien 165
Postboks 228 Skøyen
N-0213 Oslo

■ Fretalsregisteret
NO 981 328 715 MVA

Tel: +47 22 92 89 00
Fax: +47 22 92 89 00
www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisjonsenning

Til Styret i
Stiftelsen Flyktningerådet

Vi har revidert årsregnskapet for Stiftelsen Flyktningerådet for regnskapsåret 2001, som viser et overskudd på kr. 21.685.000. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømpoppstilling og noteopplysninger. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av stiftelsens styre og generalsekretær. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med revisorloven og god revisjonsskikk i Norge. God revisjonsskikk krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av stiftelsens formuesforvaltning og regnskaps- og interne kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et uttrykk for stiftelsens økonomiske stilling pr 31. desember 2001 og for resultatet og kontantsømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

ERNST & YOUNG AS

Bjørn Lie
Statsautorisert revisor

Oslo,
6. mai 2002

■ Arendal, Bergen, Bodø, Drammen, Enebakk, Fredrikstad,
Holmestrand, Larvik, Lørenskog, Svingberg, Kjøller,
Kristiansund, Levik, Lørenskog, Orrehammer, Moss, Måløv,
Norderen, Oslo, Otta, Porsgrunn, Skien, Sandnessjøen, Sarlateni,
Stavanger, Steinkjer, Trondheim, Trondheim, Vikersund, Ålesund

Flyktingerådets organisasjon

Flyktingerådets ledelse:

Generalsekretær: Steinar Sørli

Leder for avd. for utenlandsoperasjoner:

Oddhild Günther

Leder for avd. for informasjon og

samfunnskontakt: Richard Skretteberg

Beredskapssjef: Benedicte Giæver

Leder for strategi- og utviklingsavd.:

Skjoldvor Fjeldvær

Leder for økonomi- og

administrasjonsavd.: Bjørn Falck-Pedersen

Leder for markedsavd.: Tom B. Kristensen

Antall stillinger ved hovedkontoret: **61**

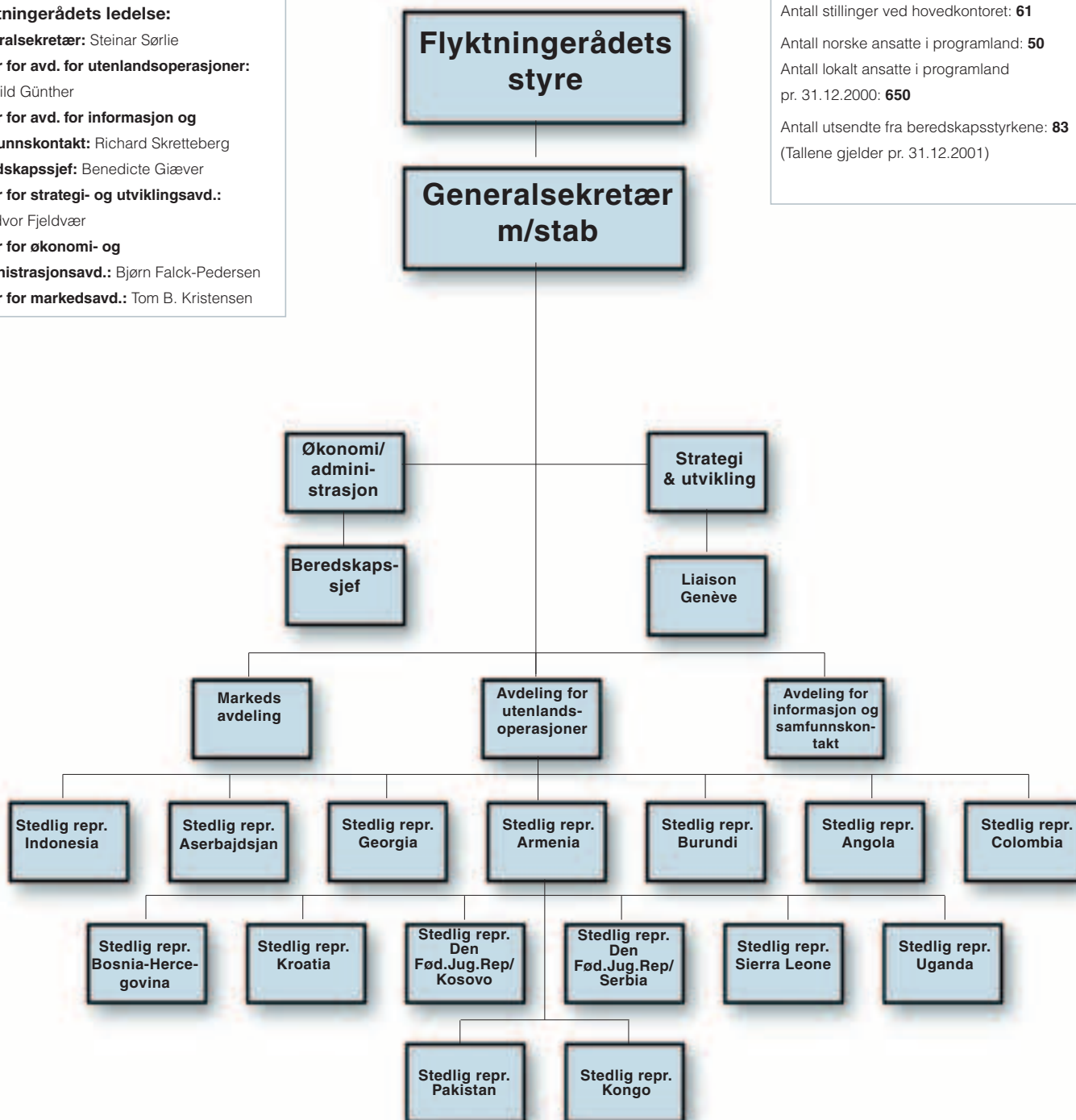
Antall norske ansatte i programland: **50**

Antall lokalt ansatte i programland

pr. 31.12.2000: **650**

Antall utsendte fra beredskapsstyrkene: **83**

(Tallene gjelder pr. 31.12.2001)

Redegjørelse for virksomheten

Flyktingerådets oppgave er å yte humanitær bistand og bidra til å beskytte flyktinger og internt fordrevne. Arbeidet er konsentrert rundt tre hovedpillarer:

1 Operativ innsats -13 programland i fire verdensdeler

Innenfor programarbeidet har Flyktingerådet valgt å konsentrere virksomheten rundt fire kjerneaktiviteter - **distribusjon, rettshjelp, informasjon og rådgivning, utdanning og husly**. Denne spesialiseringen vil ytterligere styrke kvaliteten på vårt programarbeid, samt sette oss i stand til å reagere ennå raskere ved akutte kriser.

2 Talsmannsarbeid for å bedre beskyttelsen for flyktinger og internt fordrevne

Det å være en talsmann for flyktinger og internt fordrevnes rettigheter står helt sentralt i Flyktingerådets arbeid. Talsmannsarbeidet er en integrert del av vårt programarbeid, samtidig som vi arbeider både på internasjonalt nivå og i forhold til de enkelte lands myndigheter for bedre beskyttelse for mennesker på flukt.

3 Sekondering² av personell fra beredskapsstyrkene

Flyktingerådet har tre beredskapsstyrker, NORSTAFF, NORDEM og NORAFRIC (se s. 50). Styrkenes profil tilpasses kontinuerlig de ulike mottakerorganisasjonenes behov for kvalifisert personell, noe som stiller høye krav til jevnlig skolering av medlemmene i styrkene.

²Sekondering: Flyktingerådet stiller personell til disposisjon for FN-organisasjoner og andre som arbeider med nødhjelp og beskyttelse av flyktinger og internt fordrevne.

Foto: © Sissel Koshavn/Flyktingerådet

rettshjelp, informasjon og rådgivning

Foto: © Eldrid K. Midtun/Flyktingerådet

utdanning

Foto: © Marii Sorhaun/Flyktingerådet

husly

Foto: © UII Kikemo/Flyktingerådet

distribusjon

Operativ innsats for flyktninger og internt fordrevne

Den største andelen mennesker på flukt befinner seg fortsatt i Afrika og Asia. For å bidra til en mer rettferdig fordeling av den internasjonale nødhjelpen har Flyktningerådets strategi vært å øke innsatsen i de fattigste landene med de største gruppene mennesker på flukt.

I året 2001 etablerte Flyktningerådet tre nye landprogram ; i den demokratiske republikken Kongo, i Indonesia og i Pakistan/Afghanistan. Samtidig ble innsatsen økt i Angola, Burundi, Sierra Leone og Colombia. Innsatsen i Kaukasus (Armenia, Georgia og Aserbajdsjan) ble videreført på samme nivå som fjoråret, mens aktiviteten på Balkan og i Uganda ble noe redusert. Programarbeidet var hovedsakelig konsentrert rundt de fire kjerneaktivitetene ; undervisning, husly, distribusjon og rettshjelp, informasjon og rådgivning, med en markant økning i innsatsen innen undervisning.

Afrika Angola

I år 2001 tapte opprørsbevegelsen UNITA (Nasjonal samling for total uavhengighet for Angola) ytterligere terreng i forhold til angolanske regjeringsstyrker i store deler av landet. UNITA har drevet geriljakrigføring og er svekket totalt sett. Regjeringens taktikk har vært å isolere UNITA-grupper i øyer som de så omringer, driver ut befolkningen for så å sulte ut UNITA. Dette førte til en forverret sikkerhetssituasjon for befolkningen, og mange sivile ble drept. Stadig flere ble drevet på flukt internt i landet. Bare deler av kyststripen, samt provinshovedstedene, er under full regjeringskontroll. Landet er fortsatt i en akutt nødhjelpsfase, med ca 4 millioner internt fordrevne. I tillegg befinner flere hundre tusen flyktninger seg fortsatt i eksil i nabolandene.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Angola i 2001

- Bedre levekårene for internt fordrevne
- Styrke grunnutdanningen for barn og unge i konfliktområder
- Fremme internt fordrevnes rettigheter

Virkemidler

- Humanitær assistanse til internt fordrevne og tilbakevendte flyktninger, i form av distribusjon av mat og andre nødhjelpsartikler, drift av mottaksleirer, støtte til rehabilitering av hus og bygging av midlertidige boliger
- Læreropplæring og undervisning for barn og unge etter TEP-modellen (Teachers Emergency Package)
- Talsmannsarbeid for å sikre beskyttelse av internt fordrevne og tilbakevendtes rettigheter

Humanitær assistanse til flyktninger og internt fordrevne i det nordlige Angola

I januar 1999 flyktet hele befolkningen i M'banza Congo til Den Demokratiske Republikken Kongo (DR Kongo), etter angrep fra opprørsbevegelsen UNITA. Etter to måneder overtok regjeringshæren igjen området og siden har situasjonen vært relativt stabil. Flyktningerådet, som har arbeidet i området siden 1998, drev i fjor registrering og drift av to leirer for internt fordrevne, delte ut nødhjelpspakker til alle som vendte hjem, distribuerte mat, rehabiliterte ødelagte boliger og bisto med jordbruksstøtte i form av såkorn og jordbruksredskaper. Flyktningerådet har også opparbeidet et nytt område som vil være en blanding av midlertidig bosetting og mottaksleir.

Fra april 2000 gjenopptok Flyktningerådet sitt engasjement i Maquela do Zombo, etter at regjeringshæren igjen tok kontroll over byen. Maquela do Zombo hadde da vært under UNITA-kontroll siden 1998, da Flyktningerådet måtte evakuere fra området. Flyktningerådet har i 2001 drevet registrering, distribuert mat og nødhjelpspakker, jordbruksredskaper, frø og såkorn til tilbakevendte familier, reha-

biliter ødelagte boliger, samt sørget for vannforsyning og tilrettelagt et område som vil tjene som mottaksleir om det skulle bli nødvendig. Skoler og latriner har også blitt rehabilitert.

Flyktningerådet har i samarbeide med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs kontor for koordinering av humanitære saker (OCHA) arrangert seminarer for internt fordrevnes rettigheter og via lokale ikke-statlige-organisasjoner (NGOer), drevet opplæring i rettighetsarbeide av både internt fordrevne, lokalbefolkning og lokale myndigheter, inkludert politi og militære. Dette har foregått både i M'Banza Congo og Maquela do Zombo.

Støtte til internt fordrevne i provinsene Huila, Namibe, Cunene og Cuando Cubango

Flyktningerådet har siden 1999 drevet nødhjelp for internt fordrevne i Huila-provinsen, som har flere hundre tusen internt fordrevne. Aktivitetsområdet ble i år 2000 utvidet til å omfatte Namibe- og Cunene-provinsene, og fra juli 2001 også Cuando Cubango-provinsen.

Det har vært stor tilstrømming av nye internt fordrevne i løpet av året, spesielt i Huila og Cuando Cubango. Flyktningerådet bistod i løpet av året med mottak og registrering av nye internflyktninger, nybygging/utvidelse i tre flyktningleirer i Huila, og drift av til sammen 45 flyktningleirer i de fire provinsene, hvorav 23 i Huila, 14 i Namibe, seks i Cuando Cubango og to i Cunene.

Hovedinnsatsen ble konsentrert om distribusjon av mat og nødhjelpsutstyr, utvikling av jordbruk for å oppnå større grad av selvberging, nybygging av boliger, helseposter, skoler, brønner og latriner, opplæring i forebyggende helsetiltak, miljø og ernæring samt skogplanting som tiltak mot avskoging i leirområdene. Vellykkede mikro-kreditt prosjekter ble etablert for kvinnelige familieforsørgere i Huila- og Namibe-provinsene.

I samarbeid med "Huila ungdomsklubb" og "Radio 2000" er det gjennom regelmessige radioprogrammer gitt informasjon om Flyktningerådets aktiviteter i regionen, inkludert internflyktningenes rettigheter og forebyggende helsetiltak med informasjon om HIV/AIDS.

Undervisning for barn

På grunn av krigen faller 60% av alle barn i Angola utenfor normalskolen.

20 000 barn fikk ett års undervisning i lesing, skrive og matematikk gjennom Flyktningerådets TEP-prosjekt i fjor. Disse barna vil nå bli integrert i det nasjonale skolesystemet. TEP-prosjektet drives i samarbeid med det angolanske utdanningsdepartementet, UNICEF (FNs barnefond) og frivillige organisasjoner. Prosjektet er fleksibelt og flytter læreropplæringen fra område til område i landet. Ved utgangen av år 2001 var det TEP-skoler i 12 av landets 18 provinser. Integrert i prosjektet er også informasjon om HIV/AIDS og en kampanje for utdeling av myggnett for reduksjon av malaria-tilfeller.

Talsmannsarbeid

Flyktningerådet har gjennom året ved flere anledninger tatt opp mangelen på beskyttelse av internt fordrevne og flyktninger med provinsmyndigheter, inkludert guvernører, politi og militære. I enkelte tilfeller er disse forholdene også diskutert med sosi-

alministeren. I tillegg har Flyktningerådet kommet med innspill til Sikkerhetsrådets behandling av Angola, der rettighetssituasjonen for internt fordrevne og tilbakevendte, samt angolanske myndigheters ansvar for å sikre beskyttelse og humanitær hjelp til sine egne borgere ble vektlagt.

Flyktningerådet var spesielt aktive i å sikre retten til frivillig tilbakevending fra DR Kongo, da myndighetene i DR Kongo nektet et tusentalls flyktninger å vende tilbake til Angola etter at de flyktet fra UNITA-angrep. I dette tilfellet samarbeidet Flyktningerådet med lokale myndigheter, UNHCR, OCHA og andre NGOer, og flyktningene fikk til slutt krysse grensen til Angola.

Burundi

I august 2000 ble det forhandlet fram fredsavtale i Asusha, med Nelson Mandela som megler, og det ble inngått enighet om en overgangsperiode på 36

månder i juli 2001. Den 1. november 2001 ble ny regjering innsatt med Pierre Boyoja som president og med en visepresident fra opposisjonen. Regjeringen har representanter fra grupper som deltok i forhandlingene i Arusha. Etter 18 måneder skal nåværende visepresident innsettes som president. Dessverre er landet fortsatt herjet av krigshandlinger og det har ikke lyktes å innlede forhandlinger om våpenhvile. Snarere tvert imot så har kampene øket i omfang, særlig omkring hovedstaden. Lyspunkter for året er likevel at tørken har vekket plass for godt regn og at malariaepidemien er på tilbakegang. Det er 350 000 flyktninger i Tanzania og i løpet av året har vel 13 000 vendt tilbake. Antall internt fordrevne var ved årsskiftet 630 000.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Burundi i 2001

- Bidra til at flyktninger og internt fordrevne kan vende hjem
- Bedre levekårene for internt fordrevne og tilbakevendte flyktninger
- Styrke grunnutdanningen for barn og unge i konfliktområder
- Støtte opp om lokale forsoningsprosesser

Virkemidler

- Rehabilitering og nybygg av boliger, skoler og helsesentra
- Graving av vannkilder og konstruksjon av vannposter
- Støtte til kvinnegrupper, andre sårbare grupper og inntektsbringende tiltak

- Læreropplæring og undervisning for barn og unge etter TEP-modellen (Teachers Emergency Package)
- Videreutvikling av skoleradio på landsbasis

Rehabilitering og nybygg av boliger

I underkant av 1500 boliger ble bygget i løpet av 2001 i all hovedsak for internt fordrevne og flyktninger som vendte tilbake til sine hjemkommuner. Gjennom hele byggeprosessen har de framtidige huseierne deltatt aktivt avhengig av fysisk mulighet. Aktiviteten i Ngozi provinsen ble avsluttet og ny aktivitet ble etablert i Muyinga som er en provins med stort antall internt fordrevne og mulige returkandidater fra Tanzania. I tillegg til hus er det bygget helsesentra, skoler og vannposter som et ledd i å minske spenningen mellom stedlig befolkning og returnerte.

Støtte til kvinnegrupper og inntektsbringende tiltak

Flyktningerådet fortsatte sin støtte til ulike kvinnegrupper med fokus på AIDS-forebyggende tiltak og styrket sitt samarbeid med organisasjonen SWAA Burundi (Society for Women and Aids in Africa). Flyktningerådet etablerte nok et gårdsbruk med formålene sysselsetting, selvforsyning og informasjonsaktivitet blant HIV-positive. Det ble også etablert kontakt med det nyopprettede ministeriet for AIDS-bekjempelse.

Undervisning for barn

I løpet av året fikk 5800 elever intensiv undervisning i basisfag som kvalifiserte dem for integrering i den ordinære grunnskole. Alle elevene som gjennomgikk opptaksprøven til grunnskolen fikk tilbud om plass. 105 lærere gjennomgikk opplæring i TEP-metodikk. Disse lærerne er lokalt rekrutterte personer med minimum ti års grunnskole bak seg, men er uten formel lærerkompetanse. Dette gjøres for ikke å drenere det offentlige skolevesenet for lærerkrefter. 17 permanente skoler ble bygget i tillegg til 13 midlertidige plastikkskoler. Det totale antall skoler med TEP-undervisning var ved årsskiftet 49. Nytt skolemateriell på landets språk ble utarbeidet i løpet av 2001.

Skoleradio

Prosjektet "Skoleradio i Burundi" ble formelt avsluttet i 2001. Skoleradioen er nå en del av den nasjonale radioen og drives i henhold til statutter vedtatt av Flyktningerådet og nasjonale myndigheter. Sendingene har vært regelmessige og programprofilen stadig i utvikling. Utdelingen av radioer til landets skoler kom i gang mot slutten av 2001. Flyktningerådet har påtatt seg et visst oppfølgings- og vedlikeholdsansvar for år 2002.

Foto: Flyktningerådet

Foto: Flyktningerådet

Den Demokratiske Republikken Kongo

Den politiske og humanitære situasjonen i Kongo var også i 2001 svært komplisert. Landet har blitt delt i en østre og en vestre del, som styres av ulike myndigheter. I den østre delen har ulike bevæpnede grupper spredt frykt og terrorisert befolkningen. En fredsavtale mellom de viktigste partene i konflikten ble signert i Lusaka i 1999, men denne ble aldri implementert. I 2001 startet samtaler mellom den østre og den vestre delen av Kongo, men disse ble brutt etter bare noen dager.

I løpet av de siste tre årene har mer enn 2,5 millioner mennesker mistet livet som følge av krig i Kongo. I Kivu-provinsen hvor Flyktningerådet har satt i gang et program, finnes over 1,5 millioner internt fordrevne, i tillegg til 60 000 flyktninger fra Rwanda og Burundi. Måloppnåelsen har vært helt avhengig av den rådende sikkerhetssituasjonen i området hvor Flyktningerådet arbeider.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Kongo i 2001

- Å gi grunnutdanning til barn i krigsherjede områder (hovedsakelig internt fordrevne barn i alderen 10 til 13 år i Goma og Kalemie), slik at disse ikke blir hengende etter det offentlige skolesystemet
- Bedre de internt fordrevnes livsvilkår gjennom å legge til rette for tilbakevending, og bedring av boligstandard og lærings-situasjon

Virkemidler

- Etablering av kontor
- Etablering av samarbeidsavtaler med myndighetene
- Utvikling av undervisningsmaterieell og for-

beredelse av kurs for lokale ressurspersoner

- Opplæring av instruktører i Goma og Kalemie
- Opplæring av de første 30 lærerne i Goma-området
- Bygging av 15 klasserom

Etablering av kontor og etablering av samarbeidsavtaler med myndighetene

Hovedkontoret i Kongo ble lagt til Goma, hvor Flyktningerådet i juli fant en bolig med kontorplass. Etter planen skal kontorplassen utvides i 2002. Et praktisk lager ble bygget på samme sted.

I august ble det inngått en avtale med myndighetene i Goma (Ressemblement congolais pour la democratie) om å jobbe med humanitær bistand. På samme tid begynte også samarbeidet mellom Flyktningerådet og myndighetene i Kinshasa. Det ble avholdt møter med undervisningsmyndighetene i Goma, men uten at det ble undertegnet noen avtale. Lokalt ansatte ble hyret inn.

Flere vurderinger ble gjort av programmene i Masisi i Kivu og Moba i Nord-Katanga. Et kontor ble opprettet i Kalemie. I Masisi (vest for Goma) er det mange internt fordrevne som følge av konflikter mellom de ulike etniske gruppene, og som en konsekvens av dette har få barn hatt anledning til å følge undervisning.

Katanga-provinsen i sør har også mange internt fordrevne. Flyktningerådet kunne ha startet sin prosjektvirksomhet i mange ulike deler av provinsen, men valget falt på Moba, da også andre internasjonale hjelpeorganisasjoner holder til der, og dette forenkler Flyktningerådets logistikk.

Undervisningsprogrammene

Sammen med godt kvalifiserte pedagoger i Goma har lederen for undervisningsprosjektet og rådgiveren for undervisning i Flyktningerådet utviklet undervisningsmaterieell, og tilpasset dette til kongolesiske forhold. 15 medarbeidere ble opplært og delt i to team, som hver består av både kvinner og menn. Et femukers kurs for kommende lærere ble arrangert i Masisi i desember 2001, og disse begynte å arbeide i januar 2002.

Bygging av klasserom

I slutten av 2001 var mer enn 15 klasserom bygget i Masisi, og disse skal etter planen tas i bruk i begynnelsen av 2002. Det ble også gjort flere undersøkelser i Kalemie og Moba om mulighetene for videre bygging av klasserom og boliger.

Uganda

Situasjonen i Nord-Uganda fortsatte å være ustabil i 2001, selv om angrepene ikke var like alvorlige som i 2000. LRA (Lord's Resistance Army) stod bak omfattende overgrep mot sivilbefolkningen, blant annet kidnapping av barn som tvinges inn i krigshandlinger og utsettes for seksuelle overgrep. De bortførte ble som oftest friggitt seinere. I mange tilfeller var det umulig å vite hvem som stod bak overfallene. I Gulu og Kitgum finnes det ca. en halv million internt fordrevne som lever under svært vanskelig forhold i såkalte beskyttede landsbyer.

Ugandiske myndigheter har ikke evnet å få slutt på konflikten og ble kritisert for å gjøre for lite. Den ugandiske hæren er fortsatt dypt involvert i krigen i nabolandet, Den Demokratiske Republikken Kongo.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Uganda i 2001

- Bedre levekårene for internt fordrevne
- Bidra til tilbakevending for internt fordrevne
- Styrke grunnutdanningen for barn og unge i konfliktområder
- Fremme internt fordrevnes rettigheter

Virkemidler

- Matvaredistribusjon til internt fordrevne som fortsatt lever i beskyttede landsbyer
- Læreropplæring i undervisning for barn og unge etter TEP-modellen (Teachers Emergency Package),
- Nykonstruksjon og rehabilitering av skoler
- Støtteaktiviteter for å bedre læringsmiljøet i skolene
- Informasjon og fri rettshjelp til internt fordrevne

Støtte til tilbakevending

Flyktningerådets planer for år 2001 om støtte til tilbakevending for internt fordrevne i Gulu og Kitgum måtte skrinlegges, da den fortsatt vanskelige sikkerhetssituasjonen gjorde det umulig for befolkningen å flytte hjem.

Matvaredistribusjon

Flyktningerådet har drevet matutdeling til om lag 450 000 internt fordrevne per år i beskyttede landsbyer i Gulu og Kitgum siden 1997, i samarbeid med WFP (World Food Programme). Dette arbeidet fortsatte i 2001, da store deler av befolkningen fortsatte å bo i leirer.

Foto: Flyktningerådet

Undervisning for barn

Utdanningsprosjektet som ble startet i november 1999 fortsatte som planlagt. Skoletilbudet til grunnskolebarna er allerede merkbart forbedret. Ytterligere 23 skoler ble bygget (205 klasserom) og 1251 lærere fikk opplæring/etterutdanning i pedagogikk spesielt utviklet for barn i konfliktområder. NORAD bestilte en ekstern evaluering av dette prosjektet. Evalueringen ble gjennomført høsten 2001 og anbefalte at prosjektet utvides i minst ett år.

Fri rettshjelp

Flyktningerådet lyktes ikke i å skaffe finansiering til å sette i gang et fri rettshjelpsprosjekt i 2001, men håper å gjennomføre prosjektet i 2002. En forundersøkelse ble dog gjennomført i 2001. Den understreker behovet for denne type prosjekt og inneholder konkrete anbefalinger om metode og omfang.

Sierra Leone

Situasjonen i Sierra Leone har forbedret seg, spesielt etter undertegnelsen av fredsavtalen "the Abuja Peace Accord" i juli 2001. Som en følge av fredsavtalen har FN sendt inn fredsbevarende styrker, og ved utgangen av 2001 var demobilisering-

en og avvæpningen av de stridende partene nesten fullført. Den forbedrede sikkerhetssituasjonen i landet har tillatt en gradvis tilbakevending av de mange internt fordrevne i landet, og det har også blitt lettere for hjelpeorganisasjoner å nå frem med hjelp til de som trenger det mest. Imidlertid oppholder fortsatt nesten 200 000 flyktninger fra Sierra Leone seg i nabolandene, i tillegg til flere hundretusener internt fordrevne. Undervisningssektoren ble spesielt hardt rammet av krigen i Sierra Leone, og derfor står undervisningsprosjekter øverst på Flyktningerådets prioriteringsliste for arbeidet i Sierra Leone.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Sierra Leone i 2001

- Styrke grunnskoleundervisningen for barn og ungdom
- Forbedre livsvilkår for internt fordrevne og tilbakevendte flyktninger
- Bistå tilbakevendte flyktninger og internt fordrevne, inkludert barnesoldater og personer med krigsskader i flyktningleirer
- Støtte fredsprosessen og arbeidet for forsoning

Foto: Flyktningerådet

Virkemidler

- Undervisningsprogrammer og opplæring av lærere for barn og ungdom
- Bygging av rehabilitering av skoler
- Organisering av leir for internt fordrevne i Port Loko, bistand til tilbakevendte flyktninger fra Guinea gjennom etablering og organisering av transitt-leir i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)
- Rehabiliteringsprosjekt for personer med amputasjoner og andre krigsskader bosatt i flyktningleirer
- Støtte til fiskeindustrien for å bistå utviklingen i kystlandsbyer

Støtte til undervisningssektoren

Flyktingerådet har hatt ansvaret for "the Rapid Response Education Programme" (RREP) siden 1999. RREP er et undervisningsprogram for barn som ikke har kunnet følge normal undervisning som følge av krig. Deler av programmet er et samarbeid med UNICEF. I 2001 ble det holdt 23 RREP-kurs rundt omkring i landet for tilsammen 800 lærere. Blant de 800 lærerne var 420 fra organisasjoner som Røde Kors, Caritas, IRC og MYES. Totalt 10 874 barn fikk undervisning i såkalte RREP-klasser, og av disse har hittil 5251 blitt overført til offentlig skole.

For å reintegrere barnesoldater i samfunnet har Flyktingerådet, i samarbeid med UNICEF og andre ikke-statlige-organisasjoner (NGOer) som arbeider med beskyttelse av barn, implementert et undervisningsprogram, hvis mål er å gi disse barna mulighet til å følge offentlig undervisning. I fjor kunne totalt 804 tidligere barnesoldater nyte godt av dette.

I 2001 bygget og reparerte Flyktingerådet totalt 21 skoler i Port Loko, Kambia og Kailahun. Dette var delvis et samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og UNICEF.

Støtte til internt fordrevne og hjemvendte flyktninger

Stabiliseringen i Sierra Leone i 2001 gjorde at det ble mulig å vende tilbake til visse deler av landet. Tilbakevendingen av 16 519 internt fordrevne fra leiren i Porto Loko var en stor suksess, takket være samarbeid med andre organisasjoner og de internt fordrevne selv. Ved utgangen av 2001 ventet omlag 3000 internt fordrevne på å kunne vende hjem.

I 2001 bygget og organiserte Flyktingerådet Jembe-leiren som er finansiert av UNHCR. Leiren huser 4500 hjemvendte fra Guinea, som venter på å kunne reise tilbake til sine opprinnelige hjem.

Foto: Flyktingerådet

Støtte til reintegrering av personer med amputasjoner og andre krigsskader

I 2000 ble det satt i gang et prosjekt for å bedre livsvilkårene til internt fordrevne med amputasjoner eller andre krigsskader i leirene i Murray Town og Grafton i Freetown. Prosjektet kom imidlertid ikke skikkelig i gang før i 2001 pga. forsinkelser i finansieringen. 34 hus ble ferdigstilt i Port Loko-distriktet, mens 26 fortsatt er under bygging ved utgangen av 2001. Det ble også holdt bevisstgjøringsseminar der dette var relevant. I tillegg arrangerte man fire HIV/AIDS-kurs, og det ble trykket opp T-skjorter og plakater.

Støtte til landsbyer langs kysten

Siden 1999 har bygging av fiskebåter og mikrokreditt bedret livsvilkårene for mange beboere i landsbyer langs kysten. I 2001 fikk fem samfunn båter, mens det ble gitt mikrokreditt til til kvinneorganisasjoner. Dette prosjektet ble avsluttet i desember 2001. Størstedelen av de internt fordrevne som flyktet til Freetown har nå flyttet tilbake, eller befinner seg i transitt-leirer.

Asia

Kaukasus

Situasjonen i Transkaukasus er fortsatt labil, til tross for våpenhvile siden 1993-1994. Det er lite som tyder på en umiddelbar politisk løsning av de sentrale konfliktene. Framtidig status for utbryterrepublikkene Abkhasia og Sør-Ossetia i Georgia er fortsatt uavklart. Det samme gjelder utbryterrepublikken Nagorno-Karabakhs status, hvor forhandlingene mellom Armenia og Aserbajdsjan så langt ikke har gitt konkrete resultater.

De uløste konfliktene virker fortsatt som en kraftig brems for normal økonomisk vekst og utvikling i de tre landene. Et stort antall flyktninger og internt fordrevne, samt utbredt fattigdom og stor arbeidsløshet, virker forsterkende på de sosiale spenningene. 1,5 millioner mennesker bor fortsatt i midlertidige, kollektive sentre og i leirer.

Armenia

Det store flertallet av Armenias 230 000 flyktninger er etniske armenere som før konflikten var bosatt i Aserbajdsjan. De har liten mulighet til å vende tilbake selv om en skulle komme fram til en fredsavtale, og har derfor blitt tilbudt armensk statsborgerskap av myndighetene. I tråd med dette har Flyktningerådet søkt å finne varige løsninger for flyktningene ved å bygge/rehabiliterer permanente boliger og rehabiliterer skoler og vannforsyning. Flyktningerådet bistod også flyktninger som har tatt permanent bolig med å skaffe armensk statsborgerskap. Dette foregikk i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Armenias departement for migrasjon og flyktninger.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Armenia i 2001

- Bidra til integrasjon av flyktninger fra Aserbajdsjan i det armenske samfunnet
- Bidra til introduksjon av menneskerettigheter som fag i grunnskolen

Virkemidler

- Bygging og rehabilitering av boliger og skoler
- Opplæring i menneskerettighetsundervisning for lærere og administratorer

Integrasjonsstøtte

Flyktningerådet rehabiliterte/bygget 51 nye hus i samarbeid med UNHCR og lokale myndigheter. Det ble lagt vekt på landsbyer der tomt, strøm, drikkevann og irrigasjonsvann ble gjort tilgjengelig av lokale myndigheter for å bidra til flyktningenes evne til å greie seg selv i en ellers vanskelig økonomisk situasjon.

I tillegg bygget Flyktningerådet to nye skoler og rehabiliterte fire andre, som ga 1230 barn bedre undervisnings- og arbeidsmiljø. 44% av barna på disse skolene hadde flyktningbakgrunn.

Undervisning i menneskerettigheter

Flyktningerådet arbeidet gjennom året med utvikling av en lærebok i menneskerettigheter rettet mot barn, i samarbeid med Det Armenske Utdanningsdepartementet. I forbindelse med arbeidet med boken ble det arrangert seminarer for til sammen 1200 lærere og 300 rektorer og andre. Disse representerte over 430 skoler på landsbasis. 30 000 eksemplarer av boken ble trykket.

Aserbajdsjan

Etter krigen om enklaven Nagorno Karabakhs status fortsatte Armenia okkupasjonen av 20% av Aserbajdsjans territorium. Fredsforhandlingene har vært preget av stillstand siden våpenhvilen fra 1994, og landets flyktningproblem (575 000 internt fordrevne og 240 000 flyktninger fra Armenia) forble uløst i 2001. Behovet for internasjonal humanitær hjelp var fortsatt stort. Den fastlåste politiske situasjonen førte til at regjeringen iverksatte enkelte tiltak med sikte på lokal integrering av de internt fordrevne.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Aserbajdsjan i 2001

- Bedre levekårene for internt fordrevne
- Skape arbeidsplasser og inntektsmuligheter for internt fordrevne
- Øke kunnskapen om menneskerettighetene

Virkemidler

- Rehabilitering og samfunnsarbeid i kollektive boliger
- Landsbyutvikling
- Bygging av hus for internt fordrevne
- Utvidelse av rullerende låneprogram
- Demokrati og menneskerettighetsopplæring for lærere i grunnskolen

Rehabilitering og samfunnsarbeid

Flyktingerådet fortsatte arbeidet med å rehabilitere kollektive boliger for internt fordrevne. Bygningene, i hovedsak gamle studentboliger, var preget av sterkt forfall og var uegnede som boliger. I løpet av året ble ti større bygninger for totalt 2500 internt fordrevne (mennesker), samt én skole, rehabilitert. Beboerne ble, gjennom aktivt samfunnsarbeid, engasjert til selv å ta ansvar for det daglige vedlikehold av bygningene samt det sosiale livet i og rundt bygningene.

Landsbyutvikling i Beylagan-regionen

Landsbyutviklingsprosjektet i Beylagan, sør-vest i landet fortsatte i 2001. I flere flyktningsbosettinger, Tuq, Garadagli, Gobelek og Bolsusu, fikk innbyggerne hjelp til å danne landsbykomiteer som fokuserte på behovet for bistand. Hovedprinsippet for arbeidet var hjelp til selvhjelp, og befolkningen

måtte forplikte seg til selv å bidra vesentlig til hvert tiltak de foreslo. Blant annet ble fire skoler bygget, og leveforholdene for 1600 mennesker forbedret med vann- og strømforsyning.

Nybygging av hus

I Fizuli-området har 137 familier kunnet flytte ut av flyktingleirene og inn i nybygde hus. Det er også bygd skole, barnehage og klinikk og til hvert hus følger land som kan dyrkes. Prosjektet finansieres av FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR).

Rullerende låneprogram

Arbeidsledigheten blant internt fordrevne og flyktinger er meget høy. Flyktingerådets låneprogram har som mål å bedre inntektsmulighetene for denne gruppen. Prosjektet omfatter våre prosjektområder i Beylagan-regionen og i hovedstaden Baku. I Beylagan har 850 mennesker fått lån gjennom dette prosjektet, og i Baku er tallet 1 400 lånekunder. Hvert lån er på mellom 200 og 2 000 dollar.

Opplæring i menneskerettigheter og demokrati

Siden oppstart av programmet for menneskerettighetsopplæring i 1998, har 651 lærere og 75 trainere fått opplæring om menneskerettighetene.

Foto: Flyktingerådet

Foto: Flyktingerådet

Til sammen 21 000 elever i grunnskolen har fått undervisning i menneskerettigheter. Et metodehefte for lærere, øvelsesbok for elever og en informasjonsbrosjyre for foreldre ble trykket og distribuert i løpet av året. Prosjektet finansieres av Utenriksdepartementet og Statoil.

Georgia

Antallet internt fordrevne i Georgia økte noe i løpet av 2001. I oktober flyktet 3000 georgiere fra Kodori-dalen, vest i landet, som en følge av uroligheter og bombing. Det er ikke kjent hvem som sto bak bombingene. Totalt finnes det 280 000 internt fordrevne i Georgia. Av disse er 10 000 fra Sør-Ossetia, mens resten kommer fra Abkhasia. Konflikten mellom Georgia og de to utbryterrepublikkene er fortsatt uløst. Rundt 6500 tsjetsjenske flyktninger oppholder seg i Georgia. Behovet for internasjonal assistanse er fortsatt stort.

Flyktingerådet hadde følgende mål for arbeidet i Georgia i 2001

- Forbedre forholdene for internt fordrevne og flyktninger
- Skape arbeidsplasser og innteksfremmende tiltak for internt fordrevne
- Øke kunnskapene om menneskerettighetene

Virkemidler:

- Rehabilitering og samfunnsarbeid i kollektive boliger for internt fordrevne

- Menneskerettighetsopplæring for lærere på ungdomsskolenivå
- Utarbeidelse av lærebok om menneskerettigheter for 8. klassinger
- Inntektsbringende aktiviteter
- Utvikling av et senter for tsjetsjenske flyktninger

Gjenoppbyggingsprosjekt

Flyktingerådet bygget 20 nye hus i Sør-Ossetia. I Kutaisi, vest i Georgia ble 14 kollektive sentre, 32 hus og to store bygninger rehabilitert, slik at 1 479 internt fordrevne fra Abkhasia kunne flytte inn. Flyktingerådet renoverte også deler av "the Georgian Subtropical Agriculture Institute", samt en skole der 90% av elevene er internt fordrevne.

Det ble startet opp mange aktiviteter i de rehabiliterte sentrene. Musikk, bordtennis, karate, PC-kurs, barnepass og kurs for reparasjon av elektronikk. Beboerne har nå selv tatt over ansvaret for aktivitetene, etter assistanse fra Flyktingerådet i begynnelsen.

Menneskerettighetsopplæring

- Kursing av lærere
- Lærebok om menneskerettigheter

Det ble organisert sju kurs for lærere, fire i det sentrale Georgia og tre i Abkhasia. Totalt fikk nærmere 200 lærere opplæring.

Flyktningerådet laget i samarbeid med det georgiske utenriksdepartementet, Soros Foundation Georgia og svenske SIDA, et undervisningsopplegg bestående av en lærebok, en lærerveiledning og et hefte for foreldrene om menneskerettigheter.

Innteksbringende aktiviteter og rullerende låneprogram

Flyktningerådet har tre rullerende låneprogram, et i Sør-Ossetia, et i Gori og et i Tbilisi. De to sistnevnte er et samarbeid med en georgisk ikke-statlige-organisasjon (NGO). Alle de tre programmene har støtt på vanskeligheter i 2001. Målet er likevel å få dem til å stå på sine egne ben, slik at de kan overføres til velfungerende NGOer, men dette beregnes å ta ytterligere to år å gjennomføre.

Utvikling av senter for tsjetsjenske flyktninger

Senteret for de tsjetsjenske flyktningene ble opprettet i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), og det startet sine aktiviteter i 2001. Blant tiltakene er et bibliotek med TV og video, et treningsrom og kurs i engelsk, IT og håndarbeid. Aktivitetene er organisert av tsjetsjenske kvinner.

Pakistan/Afghanistan

Afghanistan har vært utsatt for krigshandlinger fra ulike hold gjennom de siste 23 årene. Konfliktene gjennom disse 23 årene har ført til at svært mange mennesker har flyktet, både internt i Afghanistan og til andre land. Nabolandene Iran og Pakistan har mottatt henholdsvis 2 og 3 millioner flyktninger. I tillegg har et stort antall afghanere flyktet til andre land verden over, men særlig til Australia, USA og europeiske land. Angrepet på USA 11. september 2001 førte til at USA angrep strategiske mål i Afghanistan i jakten på Osama bin Laden. Dette førte til Talibans fall og ytterligere fordriving av lokalbefolkningen, særlig i Afghanistan, men også i noen grad til nabolandene. Antall internt fordrevne i Afghanistan er ikke tallfestet, men det antas at det er snakk om millioner.

Afghanistan har i tillegg til krigshandlinger også vært utsatt for langvarig tørke. Tørken, kombinert med mangel på vedlikehold av vannsystemet, har igjen ført til at mennesker har flyktet fra sine hjem.

Da en forventet at et stort antall flyktninger ville ankomme nabolandene som et resultat av den amerikanske bombing av Afghanistan, besluttet Flyktningerådet å reetablere seg i Peshawar, Pakistan og deretter i Afghanistan.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Pakistan/Afghanistan i 2001

- Reetablere Flyktningerådets engasjement innen de fire kjerneaktivitetene
- Etablere aktiviteter for nyankomne flyktninger i Pakistan
- Etablere tilbakevendingsrettede tiltak i Pakistan og gjenoppbyggingstiltak i Afghanistan

Virkemidler

- Undervisning for barn i alderen 6-12 år i nyetablerte leiree i Pakistan
- Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse med tanke på tilbakevending fra Pakistan
- Aktiviteter i Afghanistan er planlagt for oppstart i 2002

De to siste månedene i 2001 ble brukt til å etablere kontor i Peshawar, rekruttere personell, starte prosjektsamarbeidet med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) samt arbeid med Flyktningerådets videre strategi for området.

Indonesia

Den politiske og økonomiske situasjonen i Indonesia er fortsatt ustabil. Den midlertidige stabiliseringen som kom som en følge av maktskiftet var kortvarig. 2001 var preget av løsrivelseskonfliktene i Papua og Aceh, konflikter mellom ulike religiøse grupper på Molukkene og i Sulawesi, en oppblomstring av konflikten mellom de ulike etniske gruppene i Kalimantan og det uløste spørsmålet om flyktningene fra Øst-Timor i Vest-Timor. Ved utgangen av 2001 var det totalt 1,3 millioner internt fordrevne i Indonesia. Myndighetene har lansert et program som skal fremme hjemvending, integrering eller bosetting et tredje sted. Tiltaket er et skritt i riktig retning, men det er grunn til å stille spørsmål ved implementeringen, da myndighetene har gitt seg selv frist til å komme med varige løsninger for alle internt fordrevne innen utgangen av 2002.

Mål for Flyktningerådets virksomhet i Indonesia i 2001 (gjennom CARDI-sammenslutningen)

- Etablere en sammenslutning med tre andre aktuelle internasjonale ikke-statlige organisasjoner (NGOer).
- Støtte tilgang til undervisning og andre "normaliserende" tiltak for barn og unge i leirer for internt fordrevne
- Støtte arbeidet med hjemvending og bosetting et tredje sted
- Bistå internt fordrevne med å skaffe seg et varig levebrød

Foto: Flyktingrådet

Virkemidler

- Inntektsfremmende prosjekter for hjemvendte familier med kvinnelig overhode.
- Gjenoppbygging av grunnskoler samt distribusjon av skolemateriell og skoleuniformer
- "Normaliserende" tiltak gjennom en tilnærming basert på likeverdighet
- Mikro-prosjekter for blandede samfunn
- Overvåking av prosessen med bosetting et tredje sted
- Undervisningsprogram om fred for lokale og unge internt fordrevne

CARDI-sammenslutningen

CARDI (the Consortium for Assisting the Refugees and Displaced in Indonesia) ble opprettet i januar 2001. Sammenslutningen består av Flyktningerådet, Danske flyktninghjælpen, the International Refugee Committee og Stichting Vluchtlinge, som alle arbeider for flyktninger og internt fordrevne. Formålet med sammenslutningen er å samle kunnskap og ressurser, slik at disse kan utnyttes best mulig i arbeidet for de 1,3 millioner internt fordrevne i Indonesia. Sammenslutningen samarbeider om alle aktiviteter i Indonesia.

Undervisning

3305 grunnskolebarn fikk støtte i form av undervisningsmateriell, skoleuniformer eller gjenoppbygging av skolebygg. 619 ungdommer bosatt i leirer for internt fordrevne i Nord-Sulawesi fikk yrkesopplæring. I tillegg ble det opprettet et nettverk bestående av 100 unge kursledere. De skal undervise i fredsarbeid og bedre forholdet mellom unge internt fordrevne og lokalbefolkningen, og forberede de internt fordrevne ungdommene på tilbakevending til deres opprinnelige hjemsteder.

Inntektsfremmende tiltak for utsatte grupper

Konflikten i Aceh førte til at mange måtte flykte for en kortere periode. Etter noen uker kunne de fleste vende tilbake, men fant da at hjemmene deres var plyndret og ødelagte. CARDI-sammenslutningen bisto med støtte til inntektsfremmende tiltak for 300 husholdninger som var rammet av konflikten i Aceh. 90% av husholdningene som mottok støtte hadde kvinnelig overhode.

Mikro-kreditt

To kontorer ble opprettet i Ternate og Ambon på Molukkene. Begge kontorene overvåker den til enhver tid rådende situasjonen og bistår lokale partnere i mindre prosjekter. Disse prosjektene omhandler alt fra undervisning via inntektsfremmende tiltak eller forsoningsarbeid til bedring av vann- og sanitæranlegg. Prosjektene er rettet mot

samfunn med blandet befolkning, enten skillelinjene går mellom kristne og muslimer eller mellom internt fordrevne og lokalbefolkningen. CARDI-sammenslutningen støtter også prosjekter rettet mot samfunn hvor det foregår tilbakevending av tidligere internt fordrevne.

Russland (Ingusjetia, Tsjetsjenia, Nord-Ossetia)

Konfliktene i Tsjetsjenia har pågått over flere år og har ført til store sivile tap. 300 000 sivile har måttet flykte internt i Tsjetsjenia, til naborepublikkene Ingusjetia, Nord-Ossetia og til en viss grad til Dagestan. Delrepublikkene ligger nord for den kaukasiske fjellkjede og omtales som Nord-Kaukasus.

Situasjonen i Tsjetsjenia var i 2001 fremdeles svært vanskelig, med omfattende tilstedeværelse av russiske styrker. Den politiske situasjonen var fremdeles fastlåst, og uten klare utsikter til en varig løsning for de internt fordrevne. Det har vært rapportert om store brudd på menneskerettighetene mot sivilbefolkningen men situasjonen i Nord-Kaukasus har hatt liten internasjonal oppmerksomhet.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Russland i 2001:

- Bidra med nødhjelp til internt fordrevne fra Tsjetsjenia
- Bidra til varige løsninger for internt fordrevne fra Tsjetsjenia

Virkemidler:

- Bidra med midler til Dansk Flyktningehjælp i Nord-Kaukasus til innkjøp av varme vinterklær til de internt fordrevne
- Bidra med personellressurser (en norsk ingeniør) til gjennomføring av Dansk Flyktningehjælps husbyggingsprosjekter i Tsjetsjenia, Ingusjetia og Nord-Ossetia

Nødhjelp

Flyktningerådet bidro med innkjøp av varme klær til de internt fordrevne. Prosjektet ble gjennomført av Dansk Flyktningehjælp. Flyktningerådets innsats besto i økonomisk assistanse til Dansk Flyktningehjælps store distribusjonsprogram i Nord-Kaukasus.

Husbygging

Som en videreføring av nødhjelpsprosjektet ansatte Flyktningerådets en norsk prosjektleder til å administrere deler av husbyggingsprosjektet til Dansk Flyktningehjælp. Husbyggingen har bestått i å bygge nye boliger for internt fordrevne i Ingusjetia og Nord-Ossetia, samt rehabilitering av krigsøde-

Foto: Flyktingerådet

lagte boliger for returnerte i Tsjetsjenia.

Sentral - Asia

De fem sentral-asiatiske landene i det tidligere Sovjet: Tadsjikistan, Kasakhstan, Turkmenistan, Usbekistan og Kirgistan har alle mottatt flyktninger fra Afghanistan. I tillegg finnes det et mindre antall internt fordrevne i Tadsjikistan etter borgerkrigen på 90-tallet. Flere av landene har svært høy arbeidsledighet og det er en generell fattigdomsproblematikk i landene. Situasjonen for flyktningene og de internt fordrevne er således vanskelig. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) var i 2001 tilstede i alle fem land og med koordineringsansvar for arbeidet med flyktningene og de internt fordrevne.

Etter angrepene på New York og Washington 11. september 2001 og USAs angrep mot Afghanistan, ble den internasjonale oppmerksomheten mot disse landene økt.

Flyktingerådet hadde følgende mål for arbeidet i Sentral-Asia i 2001:

- Bidra til kapasitetsbygging av lokale ikke-statlige-organisasjoner (NGOer) innen ledelse, beredskapsarbeid og økonomisk støtte

Virkemidler:

- Gjennom en NGO-kordinator, stasjonert i Dushanbe, Tadsjikistan, bidra til seminarer og kurs for lokale NGOer som har flyktninger og internt fordrevne som målgruppe
- Bidra med økonomisk støtte til lokale NGOer innen aktiviteter som mikrokreditt, juridisk assistanse, språkundervisning og data

NGO-koordineringen

Flyktingerådet koordinerte arbeidet med lokale NGOer i Sentral-Asia (unntatt Kasakhstan). Prosjektet ble gjennomført av en prosjektleder som er stasjonert på FNs høykommissær for flyktingers kontor (UNHCR) i Dushanbe, Tadsjikistan. Prosjektet bidrar med kapasitetsbygging til lokale NGOer innen ledelse, beredskapsarbeid, mikrokredittprogrammer, juridisk assistanse, dataopplæring og engelskopplæring. Oppgaven utføres ved hjelp av direkte veiledning til NGOer samt gjennom seminarer avholdt i de forskjellige landene.

Styrking av beredskap og lokale organisasjoner i SUS*-området

Flyktingerådet ledet FNs arbeidsgruppe for humanitær hjelp i SUS-landene. Samarbeidet med det statlige direktorat og lokale organisasjoner for å styrke kriseberedskapen ble prioritert i Kaukasus og Sentralasia. Nettverket består av 128 private organisasjoner som arbeider med nødhjelp og

langsiktig utvikling. Medlemmene kommuniserer med e-post og egen hjemmeside. Flyktingerådet tilrettelate for regionale møter og "workshops" innen minimum standarder i nødhjelpsarbeid, kriseberedskap og organisatorisk utvikling. Det ble gjennomført seks arbeidsseminar hvor 138 organisasjoner deltok. Det ble også gjennomført seks workshops hvor 320 organisasjoner deltok. Rundebordskonferanse med myndigheter, militære og lokale organisasjoner ble gjennomført i Tsjetsjenia og Tajikistan. Etter 11. september 2001 ble arbeidet med koordinering og nødhjelpsrespons intensivert i regionene. Overordnet mål for arbeidet var å forbedre den regionale kapasiteten til å håndtere flyktningkriser, med hovedvekt på internt fordrevne rettigheter og leveforhold. Samarbeidet og samordningen mellom Flyktingerådet, FN, myndigheter og lokale organisasjoner i SUS-området ble vesentlig styrket i løpet av året.

**SUS= Samveldet av Uavhengige Stater*

Europa

Vest-Balkan

Ved utgangen av 2001 var om lag 1,3 millioner personer fordrevet fra sine hjem på Balkan. Flest fordrevne finner man i Bosnia-Hercegovina, hvor 560 000 personer er internt fordrevet, og i Jugoslavia, hvor det bor 245 000 flyktinger fra Kroatia og 143 000 flyktinger fra Bosnia-Hercegovina, i tillegg til 230 000 internt fordrevne fra Kosovo. Blant de viktigste oppgavene for Flyktingerådet i 2001, var støtte til å få tilbake bolig og til å sette denne i stand samt vurdering av sikkerhetssituasjonen i området. Arbeidet med å bistå de tilbakevendte i kampen for å få tilbake sin bolig går fortsatt ikke fort nok, og forskjellene øker stadig. Det er også viktig å arbeide for at hjemvendte minoritetsgrupper får den samme tilgangen til arbeid, pensjonsordninger, helsetilbud, undervisning og andre offentlige tjenester som resten av befolkningen.

Kroatia har vært under press fra Organisasjon for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE) og EU for å arbeide for juridiske, økonomiske og sosiale endringer som muliggjør tilbakevending av flyktinger. Nødvendige endringer vil innebære tilgang til okkuperte eiendommer for tilbakevendte flyktinger, rett til statlig økonomisk bistand til gjenoppbygging av eiendom samt tilgang til de samme velferdsordninger som den øvrige befolkningen. I enkelte deler av landet har situasjonen til de tilbakevendte, de internt fordrevne og flyktingene for-

bedret seg, men det er store variasjoner i innsatsviljen hos sentrale og lokale myndigheter. Ved utgangen av 2001 var det fortsatt en rekke hindringer på veien for mange av de som ønsker å vende hjem.

Bosnia-Hercegovina var i 2001 preget av fremgang i arbeidet med å bygge opp et stabilt demokrati. Et av skrittene i riktig retning var vedtaket om en valglov som sikrer at det skal avholdes valg i oktober 2002.

I 2001 vendte totalt 92 061 personer tilbake til områder hvor de utgjør en minoritet, og dette er det høyeste tallet siden Dayton-avtalen ble inngått. Det store antallet tilbakevendte reflekterer en betydelig innsats fra det internasjonale samfunnet siden 1996, i tillegg til at vi har sett en økende vilje hos myndighetene i Bosnia-Hercegovina i den senere tid. Antallet flyktinger og internt fordrevne er imidlertid fortsatt høyt.

De politiske omveltningene i **Jugoslavia og Serbia** i oktober 2000 banet vei for endringer i demokratisk retning. År med konflikter, isolasjon og økonomisk vanstyre har imidlertid satt dype spor, og gjenoppbygging av landet vil ta tid. Ved slutten av 2001 hadde Jugoslavia fortsatt det høyeste antallet flyktinger og internt fordrevne i Europa, og mange av disse lever under svært dårlige forhold og uten utsikt til en snarlig bedring av tilværelsen fordi myndighetene mangler ressurser til å ta seg av alle de fordrevne. En undersøkelse som ble utført våren 2001 viser at mange av de fordrevne ikke ønsker å vende tilbake, men heller vil integreres der de er eller bosette seg et tredje sted. Sikkerhetssituasjonen for serberne i Kosovo er ustabil, og hjemvending til Kroatia og Bosnia-Hercegovina er vanskelig fordi mange boliger er okkupert eller plyndret.

Foto: Flyktingerådet

Foto: Flyktingerådet

Kosovo forble administrert av FN hele 2001. I november ble det avholdt valg på en nasjonalforsamling med begrenset myndighet. Valget forløp fredelig, og med deltakelse fra alle de etniske gruppene. Valget er et viktig skritt i utviklingen av området etter krigen.

De etniske minoritetene i Kosovo er hovedsakelig bosatt i enklaver, og livene deres er preget av usikkerhet og frykt for vold og overgrep. Situasjonen for albanerne i de serbisk-dominerte områdene i nord er også preget av utrygghet.

De væpnede konfrontasjonene mellom albanske grupper og makedonske myndigheter i midten av februar 2001 førte til mange internt fordrevne. Rundt 80 000 makedonske albanere søkte tilflukt i private hjem i Kososvo, men i perioden fra august til desember stabiliserte situasjonen seg, og størstedelen av disse flyktingene har nå vendt hjem igjen. 10 000 makedonske albanere oppholder seg imidlertid fortsatt i Kosovo.

Mål for Flyktingerådets virksomhet på Vest-Balkan i 2001

- Forbedre beskyttelsen av flyktinger, internt fordrevne, tilbakevendte flyktinger og minoritetsgrupper
- Sikre en trygg tilbakevendig for flyktinger og internt fordrevne ved at disse kan ta en selvstendig avgjørelse basert på grundig informasjon og rådgivning om frivillig tilbakevendig
- Å bidra til varige løsninger for flyktinger, internt fordrevne og tilbakevendte gjennom informasjon om rettigheter, fri rettshjelp og rehabilitering av bolig
- Å støtte reetablering av tilbakevendte gjennom fri rettshjelp og rehabilitering av boliger
- Å styrke grunnleggende menneskerettig-

heter og arbeide for at alle skal omfattes av disse, uavhengig av etnisk bakgrunn

Rettighetsarbeid

Flyktingerådet jobber med fri rettshjelp til flyktinger, internt fordrevne og tilbakevendte både i de enkelte prosjektlandene på Balkan, i grenseområdene mellom Serbia og Kosovo, mellom Serbia og Bosnia og mellom Hercegovina og Kroatia. Det er et stort behov for rettshjelp på tvers av grensene, da dette er en viktig faktor for å sikre varige løsninger for de mange fordrevne.

Prosjektet bidrar med informasjon, rådgivning, juridisk bistand og rettshjelp. Saker blir ført for retten helt opp til høyesterett, og enkelte av sakene tas også til den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg.

Gjenoppbygging av boliger

Flyktingerådet arbeider med gjenoppbygging av boliger i alle prosjektområdene på Balkan. I Serbia bistår Flyktingerådet med byggematerialer til internt fordrevne og flyktinger for å forbedre deres midlertidige bosituasjon. I de andre programlandene er innsatsen først og fremst rettet mot å skape varige løsninger for tilbakevendte minoritetsgrupper. Sammen med flyktingene/de internt fordrevne og andre samarbeidspartnere har Flyktingerådet bygget opp igjen hus og landsbyer. At de som drar nytte av prosjektene selv arbeider på dem har gitt både økonomiske og sosial-psykologiske fordeler. Prosjektene er rettet mot alle de ulike etniske gruppene som er påvirket av konfliktene på Balkan.

Kroatia Rettighetsprosjekter

Rettighetsprosjektet har hatt en stor økning i antall henvendelser og flere tusen saker endte i retten i 2001. Prosjektet har bistått med assistanse, informasjon og rettshjelp. Selv om størstedelen av saken fortsatt vil være i rettssystemet en tid, har man allerede oppnådd positive resultater. Hovedårsaken til økningen i antall henvendelser, er at de mange som nå ønsker å vende hjem igjen har udekkede behov for informasjon, rådgivning og assistanse i spørsmål som angår statsborgerskap, oppholdsrettigheter, beslaglagte eiendommer, pensjon, velferdsgoder og flere andre saker.

Gjenoppbygging av boliger

I 2001 bisto Flyktingerådet i gjenoppbyggingen av 230 hus til tilbakevendte i Sisak-Moslavina. Størstedelen av disse kom tilbake fra Serbia på individuell basis. Flyktingerådet ønsker å forbedre samarbeid

Foto: Flyktingerådet

det med tilsvarende prosjekter i andre områder, slik at man bedre kan bistå personer i et annet område når vedkommende vender tilbake. Et inntektsfremmende prosjekt ble også implementert: Personer som har fått støtte via gjenoppbyggingsprosjekter også kan skaffe seg traktorer, motorsager eller annet verktøy og utstyr slik at de kan få et varig levebrød.

Bosnia-Hercegovina Rettighetsprosjekter

Flyktingerådet fortsatte i 2001 sitt arbeid for kroatisk-serbiske flyktnings rettigheter gjennom talsmannsarbeid og rettshjelp. I tillegg jobbet prosjektet med juridisk bistand rundt Banja Luka til internt fordrevne som ønsket å vende tilbake, men som hadde problemer i forhold til eiendomssaker. Gjennom økt mobilitet har vi klart å nå nye målgrupper. Flyktingerådet har lyktes i sitt arbeide

med internt fordrevne, mens saker som involverer de kroatisk myndighetene fortsatt er kompliserte å løse. Økt samarbeid mellom Flyktingerådets ulike kontorer har bidratt med verdifulle synergieffekter.

Gjenoppbygging av boliger

Flyktingerådets arbeid med tilbakevending av flyktinger fra Kroatia til Posavina-regionen og fra Serbia til kanton 10 i Sørøst-Bosnia. Gjennom Flyktingerådets bistand til gjenoppbygging av 114 boliger har like mange familier kunnet vende hjem. Flyktingerådet har også bistått med en skole, samt inntektsfremmende tiltak innen jordbruk. Oppfølging av tilbakevendte, herunder også talsmannsarbeid og beskyttelse i forhold til lokale myndigheter har vært en viktig del av prosjektet. Dessverre ble skolen angrepet i 2001. Dette viser at det er kort vei mellom feiling og suksess i arbeidet med tilbakevending.

Foto: Flyktingerådet

Foto: Flyktingerådet

Foto: Flyktingerådet

Forretningsrådgivning, mikro-kreditt og rehabilitering av krigsskadede

Som planlagt ble Flyktingerådets "Community Innovation Programme" utfaset i løpet av 2001. Man har jobbet for å sikre prosjektets videre fremdrift gjennom en grundig planlagt utfasing og gjennom assistanse etter den lokale overtakelsen.

Den føderale republikken Jugoslavia, Serbia

Rettighetsprosjekter

Informasjon, rådgivning og rettshjelp ble i 2001 gitt ved Flyktingerådets kontorer og av mobile team. Fokuset var rettet mot saker og aktiviteter som kan bidra til å gjøre tilbakevending til en realistisk og varig løsning. Også fordrevne som var usikre på hvorvidt de skulle vende tilbake, samt fordrevne som valgte integrering, har hatt nytte av dette prosjektet. Gjennom informasjon, rådgivning og juridisk bistand til enkeltindivider og via media har man forsøkt å fjerne hindringer som den enkelte møter. Informasjon om positive resultater i enkeltsaker blir betraktet som den viktigste motivasjonsfaktoren for andre som er usikre på hvorvidt de skal vende tilbake. Ved å følge opp individuelle saker kan prosjektet dokumentere de vedvarende juridiske hindringene som vanskeliggjør tilbakevending. Denne dokumentasjonen brukes i vårt talsmannsarbeid rettet mot nasjonale og internasjonale myndigheter.

Gjenoppbyggingsprosjekt

I 2001 bidro gjenoppbyggingsprosjektet med byggemateriale til 1431 fordrevne familier, som selv bygget opp husene under oppsyn av Flyktingerådet. Størstedelen av de fordrevne i Serbia bor hos vertsfamilier, men noen har startet arbeidet med å skaffe seg eget husly. Begge gruppene fikk støtte av gjenoppbyggingsprosjektet, og totalt fikk om lag 11 500 personer forbedret levestandard.

Fortsatt bor det mange fordrevne i kollektive sentre i Serbia. En betydelig del av disse er syke og eldre personer som ikke har noen mulighet til å vende tilbake etter mer enn sju år som fordrevne. For å bedre denne gruppens levestandard, og hjelpe FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR) og lokale myndigheter til å stenge disse sentrene, økte Flyktingerådet kapasiteten ved fire statlige aldershjem. Som et resultat av dette fikk 150 eldre et bedre sted å bo.

Støtte til oppbygging av lokale NGOer

I 2001 engasjerte Flyktingerådet seg i oppbygging og utvidelse av lokale ikke-statlige-organisasjoner (NGOer) som arbeider med tilbakevending. Gjennom finansiering av konkrete tiltak hos

tre lokale NGOer fikk Flyktningerådet utvidet sitt nettverk og nådd ut til grupper i områder hvor vi ikke tidligere har arbeidet. I tillegg hadde de lokale NGOene nytte av å delta i vår opplæring og oppfølgingsaktiviteter.

Kosovo Rettighetsprosjekter

Flyktningerådet fortsatte i 2001 med sine rettighetsprosjekter for flyktninger, internt fordrevne og minoriteter i Kosovo. Av de 6 000 klientene vi hadde i 2001, tilhørte 48% en etnisk minoritetsgruppe (serbere, roma, ashkaliere, egyptere, bosniere etc.) som fryktet å bli fordrevet.

Størstedelen av forespørslene omhandlet dokumenter, men det kom også en rekke spørsmål om eiendomssaker, rettigheter i forhold til arbeid og velferdsordninger. Som en følge av det økte samarbeidet med rettighetsprosjektet i Serbia, lyktes vi i å bistå flere serbiske fordrevne. I 2001 representerte prosjektet for første gang sine klienter i retten i saker som omhandlet arbeidsforhold og eiendomssaker, og fikk ofte positive resultater.

Et lite antall klienter fra den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia fikk støtte i saker relatert til identifikasjonsdokumenter og velferdsordninger. Prosjektet fortsatte i sin rolle som pådriver for å sikre like rettigheter til alle, uavhengig av etnisk opprinnelse, og jobbet blant annet sammen med FN-administrasjonen i Kosovo om dette. Prosjektet

opprettholdt også det gode samarbeidet med Ombudsmannens Kontor og Direktoratet for gjenoppbygging og eiendomssaker, og la frem en rekke saker for disse institusjonene.

Kontroll med tilbakevending

To observatør-team fra Flyktningerådet samarbeidet med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og International Organization for Migration (IOM) på flyplassen i Pristina for å overvåke både den tvungne og den frivillige tilbakevendingen fra vestlige land. Formålet med denne aktiviteten er å identifisere sårbare enkeltindivider/grupper og personer som tilhører etniske minoriteter.

Gjenoppbyggingsprosjekt

Gjennom støtte til gjenoppbygging kunne 35 familier, hvis hus var totalt ødelagte som følge av krigen, flytte tilbake i sine tidligere hus. Flyktningerådet finansierte gjenoppbyggingen, mens familiene selv sto for byggearbeidet. I oktober 2001 startet et husbyggingsprosjekt for 60 internt fordrevne kosovoserbere.

Vertsfamilier

Som en følge av de væpnede konfrontasjonene i Makedonia i februar søkte rundt 80 000 etniske albanere tilflukt i Kosovo, og fikk husly i private hjem. I samarbeid med UNHCR og det Internasjonale Røde Kors arbeidet Flyktningerådet med et program som støttet vertsfamilier som hadde tatt i mot makedonske flyktninger med en månedlig sum.

Foto: Flyktningerådet

Foto: Truls Brekke

Latin-Amerika

Colombia

Konflikten i Colombia tiltok i intensitet og omfang gjennom hele året. Nesten 400 000 mennesker ble drevet på flukt, noe som førte det totale antallet internt fordrevne opp i nærmere 2,4 millioner. Fredsamtalene mellom den colombianske regjeringen og FARC-geriljaen gikk fra krise til krise samtidig som partene trappet opp og krigen tiltok i intensitet. Forsøk på å drive fram en fredsprosess med ELN-geriljaen strandet på manglende vilje fra regjering og direkte sabotasje fra de militære, paramilitære og FARC. Året ble også preget av økende press og innblanding fra USA i den colombianske konflikten.

I Colombia arbeider Flyktningerådet gjennom konsortiet Project Councelling Service (PCS) som består av én canadisk og fire europeiske organisasjoner, deriblant Flyktningerådet. Alt arbeid foregår gjennom colombianske organisasjoner. I tillegg til det humanitære arbeidet, står talsmannsarbeid rettet mot colombianske myndigheter, FN-systemet og andre relevante aktører helt sentralt i Flyktningerådets arbeid for å sikre flyktninger og internt fordrevnes rettigheter.

Flyktningerådet hadde følgende mål for arbeidet i Colombia i 2001

- Styrke beskyttelsestiltak for internt fordrevne
- Fremme internt fordrevnes rettigheter
- Bedre levevilkårene for internt fordrevne

Virkemidler

- Støtte til colombianske menneskerettighetsorganisasjoner
- Støtte til kapasitetsbygging for lokale organisasjoner som arbeider for internt fordrevne

- Nødhjelps- og beskyttelsestiltak for internt fordrevne i fire regioner; Urabá, Magdalena Medio, Nordøstregionen og Bogotá, samt i grenseområdene

Støtte til menneskerettighetsorganisasjoner

Flyktningerådet videreførte støtten til de to sentrale menneskerettsorganisasjonene Minga ("Dugnad") og Den colombianske juristkommisjonen, som styrket sitt arbeid innenfor juridisk assistanse til enkeltpersoner og lokalsamfunn, utvikling av lovforslag og lokale beskyttelsesnettverk. Disse organisasjonene stod i året som gikk sentralt i arbeidet for å styrke koordineringen mellom colombianske menneskerettighetsorganisasjoner.

Støtte til kapasitetsbygging for lokale organisasjoner

Flyktningerådet og PCS arrangerte 2 nasjonale og tolv regionale seminarer og kurs for over 35 samarbeidspartnere innenfor temaene konflikthåndtering og -løsning, planlegging, styrings- og evalueringsverktøy, menneskerettigheter og internasjonal humanitær rett. Flyktningerådet bisto også sine partnere med å bedre administrative rutiner og infrastruktur.

Nødhjelps- og beskyttelsestiltak for internt fordrevne i fire regioner

I Urabá mottok 2500 internt fordrevne i første omgang nødhjelp og vendte senere hjem med støtte fra Flyktningerådet. Retursamfunn som lever under en konstant trussel om igjen å måtte flykte, mottok juridisk assistanse. Samtidig ble systemer for tidlig varsling av krisesituasjoner og beskyttelsesmekanismer utviklet. Mot slutten av året førte intensivt påvirkningsarbeid rettet mot andre lands

ambassader i Colombia til at en internasjonal delegasjon reiste til området. Dette var trolig årsaken til at trusler fra høyreekstreme paramilitære grupper om å gå til angrep på returnerte sivile ikke ble gjennomført.

259 familier i Urabá fikk hevet sin boligstandard ved nybygging eller forbedringer i løpet av året. Totalt fikk 5528 internt fordrevne i Urabá direkte humanitær støtte, mens 85 000 fikk indirekte støtte i løpet av året.

I Magdalena Medio og Nordøstregionen fortsatte samarbeidet med kvinneorganisasjonen OFP (Organización Femenina Popular), samtidig som Flyktningerådet innledet og styrket samarbeidet med Programmet for Fred og Utvikling i Magdalena Medio, kirken og andre lokale organisasjoner. Samarbeidet resulterte i at over 217 familier fikk hevet sin boligstandard. Over 2100 personer fikk ett varmt måltid daglig i år 2001, i all hovedsak skolebarn. 65 lærere fikk opplæring i psykososial behandling og oppfølging av internt fordrevne barn, og 87 familier fikk opplæring samt drifts- og investeringsstøtte til inntektsbringende tiltak.

I Bogotá fikk 44 familier hevet sin boligstandard.

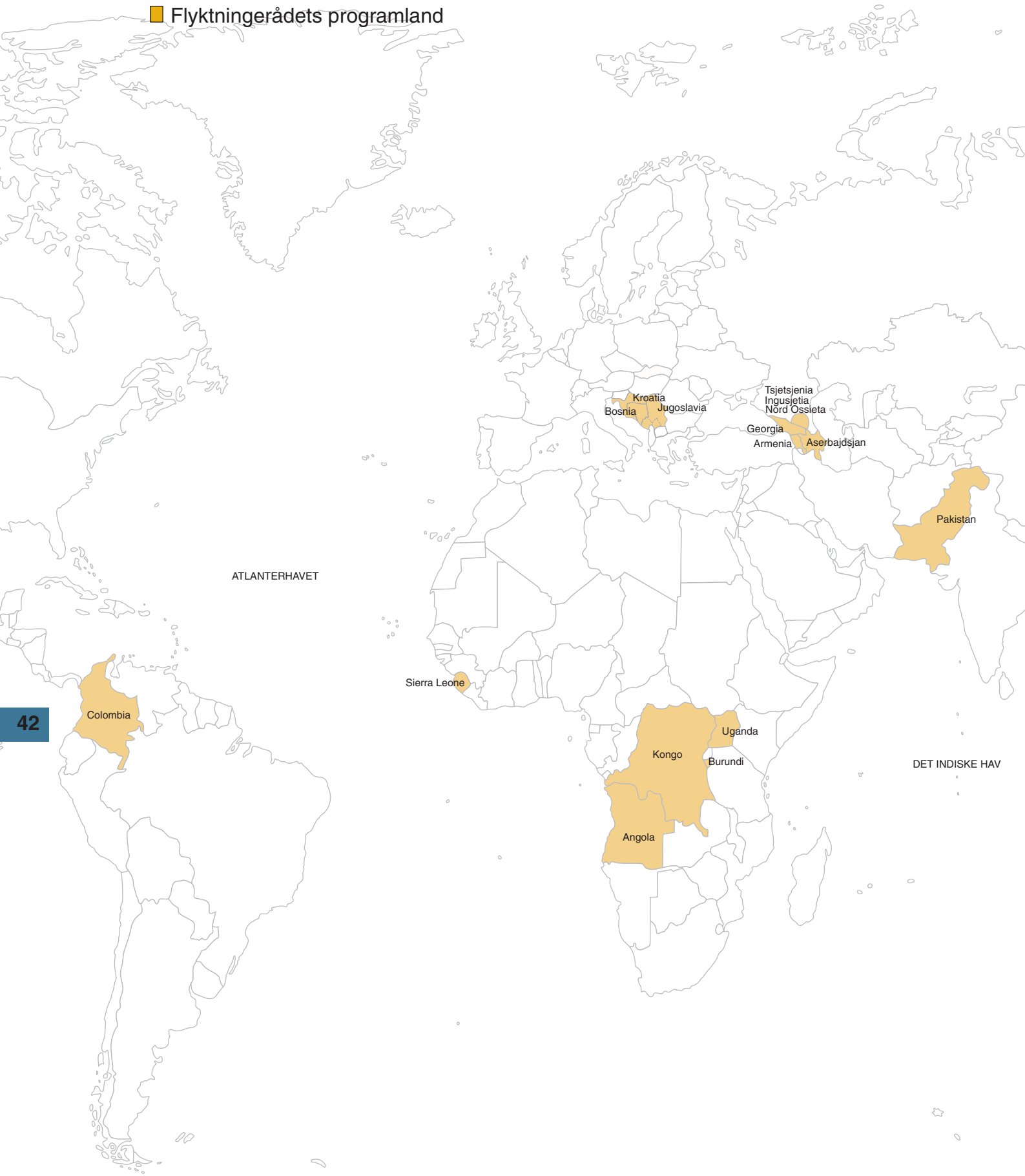
På grensene ble det innledet et arbeid for å styrke beskyttelse av rettighetene til colombianske flyktninger i Venezuela, Panamá og Ecuador, gjennom aktivt talsmannsarbeid rettet mot myndighetene i Colombia og nabolandene. Et eksempel er arbeidet som ble gjort for å stoppe panamanske myndigheters praksis med å returnere colombianske flyktninger tilbake til en situasjon der deres liv og sikkerhet var truet. Flyktningerådets arbeid førte til at Panama endret sin praksis. I tillegg mottok om lag 5500 flyktninger nødhjelp i form av husly, distribusjon av mat og prosjekter som ble satt i verk for å garantere videre matsikkerhet.

Flyktningerådets innsats i Colombia beløp seg til 21 millioner kroner i år 2001.

Foto: Truls Brekke

 Flyktningsrådets programland

INCOR – informasjon og rådgivning om tilbakevending

INCOR-prosjektet (INformation and COunselling on Repatriation) videreførte i år 2001 tilbudet om individuell rådgivning og informasjon til flyktninger i Norge som vurderer å vende tilbake til sitt hjemland. Til sammen mottok INCOR vel 2300 individuelle henvendelser i 2001. Majoriteten av henvendelsene kom fra flyktninger fra Bosnia, Kosovo og Nord-Irak, men flere andre nasjonaliteter benyttet også INCORs tjenester.

Flyktningerådet hadde følgende mål for INCOR i 2001

- Gi flyktningene best mulig grunnlag for å fatte en beslutning om tilbakevending
- Bidra til at de som velger å dra tilbake til hjemlandet er så godt forberedt som mulig på hjemvendingsprosessen
- Heve kompetansen på tilbakevendingsfeltet i Norge

Virkemidler

- Individuell rådgivning og informasjon på telefon
- Oppfølging av tilbakevendte i hjemlandet
- Samarbeid med organisasjoner og myndigheter i aktuelle land, samt med flyktning- og innvandrersorganisasjoner i Norge
- Utgivelse av nyhetsbrevet INCOR-aktuelt til kosovarer i asylmottak
- Egen Internett-side med tilbakevendingsrelatert informasjon på norsk og albansk

Rådgivning og informasjon

99% av de individuelle henvendelsene var fra flyktninger fra Balkan, og gjaldt sikkerhetssituasjonen i hjemlandet, spørsmål om status og rettigheter i Norge, juridisk rådgivning knyttet til eiendoms- og boligspørsmål, muligheter for rehabilitering av bolig i hjemlandet og finansieringsmuligheter for oppstart av egen virksomhet ved hjemvending. I arbeidet med flyktninger fra Balkan hadde INCOR tett samarbeid med Flyktningerådets kontorer for juridisk rådgivning på Balkan.

For kurderne fra Nord-Irak dreide ca. 80% av henvendelsene seg om status og situasjon i Norge,

mens de som ønsket tilbakevendingsrelatert informasjon var opptatt av norske myndigheters tilbakevendingspolitikk, sikkerhetssituasjonen i hjemlandet, muligheter til å få tilbake konfiskert eiendom og internasjonal og lokal støtte til tilbakevendte i Nord-Irak.

Oppfølging av tilbakevendte

INCOR foretok to reiser til Bosnia og sju reiser til Kosovo for å følge opp tilbakevendte flyktninger og systematisere deres erfaringer, for å bruke dem i det videre informasjons- og rådgivningsarbeidet. INCOR foretok også en reise til Nord-Irak for å innhente hjemlandsinformasjon og se på situasjonen for tilbakevendte.

Samarbeid med organisasjoner og myndigheter

INCOR samarbeidet tett med både IOM (International Organization for Migration) og UNHCR. I Norge var NOAS (Norsk organisasjon for asylsøkere) og Helsingforskomiteen viktige samarbeidspartnere. INCOR samarbeidet også med flere innvandrers/flyktningorganisasjoner, bl.a. flere somaliske foreninger og Foreningen for bosniere fra Banja Luka. I den bosniske avisen Bosnisk Post annonserte INCOR jevnlig sine tjenester og publiserte artikler om tilbakevendingsrelaterte tema. INCOR hadde også nært samarbeid med tilbakevendingsseksjonen i Oslo kommune.

Nyhetsbrevet INCOR-aktuelt

INCOR ga ut 4 nummer av INCOR-aktuelt i løpet av året. Nyhetsbrevet, som hadde et opplag på 2000, ble distribuert til kosovoalbanere i mottak, UDI, Kommunal- og regionaldepartementet, organisa-

sjoner som er involvert i arbeidet med flyktninger og enkeltabbonnenter.

Nyhetsbrevet tok opp temaer relatert til tilbakevending, som forberedelser før tilbakevending, skolegang/utdanning, helse, arbeidsmarkedet, valg og folkeregister, mikrokreditt, minerydding og retts-hjelp. Nyhetsbrevet publiserte også en rekke intervjuer med tilbakevendte flyktninger, med fokus på deres erfaringer med det å komme hjem.

Nettstedet KOSOVOinfo/KOSOVainfo

INCOR nettsiden KOSOVOinfo/KOSOVainfo publiserte tilbakevendingsrelatert stoff både fra Norge og Kosovo, parallelt i norsk og albansk utgave. Bidragsyttere til nettsiden var journalister i Kosovo og INCORs egen redaksjon i Oslo. I gjennomsnitt hadde siden 1076 treff per uke.

Flyktningerådet – talsmann for mennesker på flukt

Et hovedmål for Flyktningerådets arbeid i år 2001 var fortsatt å være en sterk talsmann for flyktninger og internt fordrevnes rettigheter både internasjonalt og i Norge. I løpet av år 2001 samordnet Flyktningerådet i større grad enn tidligere talsmannsarbeidet på tvers av avdelingene og landkontorene. Dette strategi-arbeidet vil fortsette i år 2002 gjennom utviklingen av en felles, helhetlig kommunikasjonsstrategi.

Videre stadfestet Flyktningerådet at arbeidet for å bedre beskyttelsen for flyktninger og internt fordrevne skal være en integrert del av organisasjonens programvirksomhet. I denne sammenheng har skolering av ansatte ute og hjemme innenfor temaet beskyttelse av flyktninger og internt fordrevne vært viktig.

Hendelsene den 11. september 2001 har ført til ulike sikkerhetstiltak både internasjonalt og nasjonalt. Flyktningerådet har en forståelse for at stater ønsker å beskytte seg mot terrorisme og at dette også må gjelde innenfor feltet asyl. Det er likevel to problemstillinger Flyktningerådet har understreket i vårt talsmannsarbeid; asylsøkere må ikke bli utsatt for offentlig diskriminering eller uforholdsmessig restriktive lovmessige tiltak. Vi har allerede merket oss en uheldig utvikling i enkelte nasjonale lovforslag samt innenfor EU, som følge av dette. Det andre er at et økt fokus på internasjonal terrorisme kan føre til en utvikling av negative holdninger - en "kriminalisering" av asylsøkere og flyktninger.

Flyktningerådet hadde følgende mål for talsmannsarbeidet i 2001:

- Bidra til beskyttelse og sikring av flyktninger og internt fordrevnes grunnleggende menneskerettigheter i alle faser av deres flyktningssituasjon
- Være talsmann og pådriver internasjonalt og nasjonalt i spørsmål som vedrører flyktninger og internt fordrevne
- Drive holdningsskapende arbeid og samle politisk og økonomisk støtte til verdens flyktninger og internt fordrevne

- Fremme en helhetlig norsk flyktningpolitikk, som innebærer at en ser den nasjonale flyktningpolitikken i et internasjonalt perspektiv
- Gjøre Flyktningerådets innsats, kompetanse og posisjon kjent i befolkningen

Virkemidler:

- Tale flyktninger og internt fordrevnes sak i internasjonale og nasjonale fora.
- Nettverksarbeid: Samarbeid med nasjonale og internasjonale humanitære organisasjoner innenfor feltene internt fordrevne, flyktningpolitikk og menneskerettigheter. Spesielt viktig er samarbeidet med ulike FN-organisasjoner og flyktningene selv.
- Tale flyktninger og internt fordrevnes sak gjennom pressen, og være en viktig kilde for media på det flyktningfaglige området. Videreutvikle vårt brede kontaktnett i pressen, blant annet gjennom å arrangere pressereiser
- Foredragsvirksomhet
- Informasjon og talsmannsarbeid for å fremme internt fordrevnes rettigheter gjennom prosjektet Global IDP¹ Project
- Produsere publikasjoner rettet mot spesielle målgrupper, som den videregående skolen, media, politikere, forvaltning og forskningsmiljøer og være ledende på dokumentasjon og bakgrunnsstoff om flyktningrelaterte spørsmål
- Videreutvikle Flyktningerådets Internettisider (www.nrc.no)

1) IDP = Internally Displaced Persons = internt fordrevne, mennesker på flukt i eget land

Talsmannsarbeid i internasjonale og nasjonale fora

Flyktningerådets arbeid for å fremme flyktninger og internt fordrevnes rettigheter foregår både fra hovedkontoret i Oslo og gjennom representasjonen i Genève, i samarbeid med Flyktningerådets 15 programkontor rundt om i verden.

Samarbeidet med FN-systemet og andre internasjonale organisasjoner ble ytterligere utviklet i 2001. Et konstruktivt samarbeid med andre frivillige organisasjoner har ført til et globalt nettverk og en referansegruppe om internt fordrevne. Flyktningerådet sitter også sammen med andre frivillige organisasjoner i komiteer som behandler ulike spørsmål knyttet til beskyttelse og assistanse for internt fordrevne og flyktninger. Et eksempel er "The Protection Reach Out Project" som søker å styrke humanitære organisasjoners kunnskap om beskyttelses-spørsmål.

Arbeid gjennom internasjonale fora

NGO² -forum for menneskerettigheter, en gruppering av 24 norske menneskerettighets- og flyktningorganisasjoner, er et viktig forum for det internasjonale talsmannsarbeidet som drives av norske organisasjoner. Gjennom forumet kom organisasjonene med anbefalinger til saker som en anmodet det norske Utenriksdepartementet om å arbeide for under den årlige sesjonen til FNs menneskerettighetskommisjon, samt i FNs generalforsamling. Flyktningerådet fokuserte på situasjonen for de internt fordrevne, retten til beskyttelse og utdanning i konflikt- og krisesituasjoner. Det ble også uttrykt bekymring over situasjonen for flyktninger og internt fordrevne i Sierra Leone, Colombia og på Balkan. Flyktningerådet kunne med glede konstatere at myndighetene fulgte opp flere av innspillene fra NGO-forum.

I tillegg til å ta opp saker via NGO-forum og norske myndigheter, deltok også Flyktningerådet med egne skriftlige og muntlige innlegg ved årets menneskerettighetskommisjon. To saker ble tatt opp; internt fordrevne og situasjonen på Balkan for flyktninger og internt fordrevne.

Med over 72 flyktningorganisasjoner som medlemmer, var ECRE (European Council on Refugees and Exiles) også i 2001 et viktig forum for å påvirke europeisk flyktningpolitikk. EUs utvikling på asyl- og flyktningfeltet vil naturligvis få konsekvenser for Norge, og det er av den grunn viktig at Flyktningerådet har en mulighet til å fremme sine initiativ på det flyktningpolitiske området gjennom denne nettverksorganisasjonen. Flyktningerådet var også i

2001 representert i ECREs styre og har vært en aktiv pådriver for å sette arbeidet rundt de internt fordrevne på ECREs agenda.

Samarbeidet med ICVA (International Council of Voluntary Agencies), en internasjonal paraplyorganisasjon for ikke-statlige organisasjoner fra hele verden, har vært spesielt viktig for å mobilisere støtte for de internt fordrevnes sak. Bant annet har man gjennom ICVA fremmet flere viktige saker for UNHCRs eksekutivkomité og FNs menneskerettighetskommisjon. Flyktningerådet deltok for øvrig også i 2001 i den offisielle norske delegasjonen til møtet i UNHCRs eksekutivkomité.

Norsk flyktningpolitikk

Flyktningerådet hadde jevnlig kontakt med norske myndigheter i forhold til norsk asyllovgivning og praksis. Arbeidet foregikk ofte sammen med andre organisasjoner. Flyktnings rettigheter i Norge var også tema i to kronikker samt flere andre innspill til media i løpet av året.

Flyktningerådet har, sammen med andre organisasjoner, støttet etableringen av Utlendingsnemnda³ siden planleggingen startet i 1994, fordi vi mener dens uavhengighet og åpenhet representerer en betydelig styrking av rettssikkerheten for den enkelte asylsøker. Det at asylsøkeren får mulighet til å møte for nemnda har for Flyktningerådet vært et avgjørende argument for denne nyetableringen. Høsten 2001 ble Flyktningerådet bedt om å delta i en referansegruppe vedrørende et pågående evalueringsarbeid av Utlendingsnemnda. Flyktningerådet har også deltatt i en tilsvarende evaluering av Utlendingsdirektoratet.

I 2000 tok Flyktningerådet initiativ til en dialog med Stortingetspartiene om deres flyktningpolitikk for kommende stortingsperiode. Det ble også arrangert et halvdagsseminar hvor partilederne ble invitert til å diskutere norsk asyl- og flyktningpolitikk. Et nytt seminar ble arrangert umiddelbart før stortingsvalget i 2001. Flyktningerådet kan i ettertid konstatere at flere partier har gjort endringer i sin flyktningpolitikk og kommet med viktige innspill i den flyktningpolitiske debatten.

Som et ledd i rådsvirksomheten tok Flyktningerådet i 1996 initiativ til å etablere Flyktningrettlig kollokvium, som møtes én gang i måneden. Møtene består av faglige innledninger og diskusjon innen områdene flyktningrett, menneskerettigheter og humanitær folkerett. Kollokviet består av deltakere fra involverte departementer og etater samt Oslo politidistrikt, Universitetet og ulike frivillige organisasjoner.

2) NGO = Non Governmental Organisation = ikke-statlig organisasjon

3) Utlendingsnemnda, som trådte i kraft 01.01.2001, er et domstolslignende organ som behandler klager på vedtak i utlendingssaker behandlet i Utlendingsdirektoratet.

Media – en viktig informasjonskanal

Flyktningerådet la stor vekt på målrettet arbeid mot media i år 2001. Først og fremst ble det jobbet med direkte kontakt med pressen og i tillegg ble det produsert artikkel- og kronikkstoff. Flyktningerådet ble nevnt 558 ganger i media i år 2001, hovedsakelig i dagspressen. Det var et uttalt mål å gjøre organisasjonen synlig i den flyktningpolitiske debatten, og dette ble gjort blant annet gjennom produksjon av i alt 6 kronikker om ulike tema relatert til flyktninger og internt fordrevne og svært aktiv deltakelse i debatten om Tampa-saken.

Flyktningerådet hadde med journalister på fem pressereiser i 2001, til Bosnia, Kosovo, Kaukasus, Sierra Leone og Uganda. I tillegg ble det gitt økonomisk støtte til frilansjournalister, som blant annet skrev om menneskesmugling og internt fordrevne i Colombia.

2001 var et år preget av oppstart av prosjekter i Kongo og Afghanistan-regionen. I forbindelse med undersøkelsesreisene ble det lagt stor vekt på å kombinere prosjektoppstart med talsmannsarbeid. Dette resulterte i bred mediedekning av reisene til Tadsjikistan og Pakistan.

For første gang markerte FN 20. juni 2001 som Verdens Flyktningdag. Flyktningerådet hadde som mål å ta nasjonalt eierskap til dagen og oppnådde bred mediedekning gjennom utspillet "Fjern flyktningdagen!" og en kronikk om misforholdet mellom humanitære behov og politiske prioriteringer.

Global IDP Project

Flyktningerådet har siden 1998 arbeidet aktivt for å bidra til å forbedre internasjonal beskyttelse og assistanse til internt fordrevne gjennom Global IDP Project. Prosjektet består av tre komponenter:

- Databasen, som forsyner humanitære aktører med fullstendig og oppdatert informasjon om intern fordrivelse globalt.
- Opplærings-komponenten, som bruker FNs veiledende prinsipper for internt fordrevne (the Guiding Principles) for aktivt å oppfordre nasjonale myndigheter og representanter for NGOer og internt fordrevne til å samarbeide og diskutere hvordan de skal ivareta behovene til internt fordrevne lokalt.
- Publikasjons-komponenten, som søker å identifisere, analysere og rette oppmerksomhet på temaer som er viktige for internt fordrevne, gjennom å publisere rapporter og artikler.

Foto: Flyktningerådet

Databasen

Tilsammen 47 land er nå inkludert i Databasen med fylldig informasjon. Dette gjør oss istand til å sammenligne og analysere situasjoner, land og regioner, og å avdekke globale mønstre.

Databasens landprofiler oppdateres nå regelmessig og antallet brukere øker stadig. Gjennom en systematisk brukerundersøkelse ble det bekreftet at brukere var svært tilfredse med informasjonen i databasen. I løpet av 2001 utvidet Databasen sitt nettverk av informasjonskanaler og forhandlet bedre tilgang til informasjon fra humanitære aktører inkludert OCHAs feltkontorer og WHO.

Opplæring

I løpet av 2001 ble det gjennomført 5 seminarer på nasjonalt nivå i Sierra Leone, Liberia, Burundi, Colombia og India, for å fremme FNs veiledende prinsipper for internt fordrevne (Guiding Principles). Blant deltakere var lokale myndigheter, NGO-representanter, FN-ansatte og IDP-ledere. I løpet av seminarerne som hver strakk seg over tre dager, analyserte deltakerne implementering av Guiding Principles i landet og diskuterte deretter hvordan de

kunne ta i bruk Guiding Principles på en systematisk måte i sitt arbeid. I Sierra Leone, Liberia og Burundi ble seminarerne sam-organisert med myndighetenes ansvarlige for beskyttelse og assistanse til internt fordrevne, noe som sikret aktiv deltakelse fra myndighetenes side samt forpliktelse til å følge opp anbefalingene fra seminaret.

Opplæringskomponenten har også utviklet et konsept og konkretisert dette i et forslag for beskyttelse av internflyktinger i felt knyttet til Flyktingerådets landprogrammer.

Foruten å offentliggjøre rapporter fra opplæringsseminarene og jevnlig sende ut informasjon fra Databasen publiserer prosjektet også tematiske artikler og bøker. Høsten 2001 ble boka "Caught between Borders: Response Strategies of the Internally Displaced" publisert. Boka representerer en av de første publikasjoner som tar for seg hvordan internt fordrevne reagerer og overlever i den situasjonene de befinner seg i. Den tar for seg beskyttelsesstrategier, informasjonsnettverk og økonomiske strukturer som internt fordrevne har utviklet. Flyktingerådet organiserte en konferanse med ca.

Foto: Flyktingerådet

100 internasjonale deltakere i Oslo for å presentere boka og diskutere noen av konklusjonene.

Global IDP Project får økonomisk støtte fra Norge, Canada, Danmark, Italia, Holland, Sveits, svenske SIDA, britiske DFID, samt ECHO, Save the Children UK og WHO.

Bak nyhetene – Flyktningerådets publikasjoner

Målet med Flyktningerådets publikasjoner er å bidra med faktastoff og analyser som gir leseren en bedre forståelse for verdens flyktningproblem.

Det ble som planlagt laget fire utgaver av publikasjonen På Flukt Tema i 2001. Opplaget er på ca. 7000, og de viktigste målgruppene er videregående skole, høgskolesystemet og journalister. Målet er at publikasjonen skal ha en holdningskapende effekt, samtidig som den formidler kunnskap gjennom faktaopplysninger og diskusjon.

Faktaheftet Flyktning 2001 var, med et opplag på 9000, en av Flyktningerådets mest etterspurte publikasjoner. Heftet gis ut årlig og gir en helhetlig oversikt over verdens flyktningssituasjon og tar opp viktige temaer relatert til flyktninger og internt fordrevne. Publikasjonen er spesielt tilrettelagt for den videregående skolen. Andre viktige målgrupper er media, politikere, forvaltning, forskermiljøer og andre humanitære organisasjoner.

Internbulletinen Fleeting Thoughts (Tankeflukten) ble distribuert ved hovedkontoret og til alle utekontorene annenhver uke i 2000.

Ledende på migrasjonslitteratur

Flyktningerådets bibliotek er et spesialbibliotek for flyktning- og migrasjonslitteratur. Biblioteket er åpent for både interne og eksterne brukere. Det legges dessuten opp til at eksterne brukere i stor grad skal være i stand til å finne informasjon på egen hånd, ved at Flyktningerådets internettsider er bygd ut med et elektronisk bibliotek. Biblioteksdatabase er også søkbar gjennom Nasjonalbibliotekets Samkatolog.

Felleskampanjen 2001

Felleskampanjen er en viktig holdningskapende kampanje i regi av de fem store norske hjelpeorganisasjonene: Flyktningerådet, Norges Røde Kors, Norsk Folkehjelp, Redd Barna og Kirkens Nødhjelp.

Kampanjen setter fokus på internasjonale spørsmål, bistand og menneskerettigheter. Dette er temaer som ikke er spesielt "trendy" eller interessant for norsk ungdom anno 2001, men kampanjen tar

mål av seg å gjøre budskapet om at det å engasjere seg er viktig og morsomt, både attraktivt og spennende, ved bruk av tidsriktige og ungdommelige virkemidler.

Fjorårets kampanje ble den mest slagkraftige Felleskampanjen til nå, med "Involveyourself"-turnéen til fem større byer som det desiderte høydepunktet. Temaet for Felleskampanjen 2001 var hiv/aids og urettferdig fordeling, og kampanjens budskap og grafiske uttrykk hadde en brodd og en tøffhet som i følge tallrike tilbakemeldinger traff målgruppen der den skulle.

www.nrc.no

Flyktningerådets internettsider blir stadig viktigere i kommunikasjonen med ulike målgrupper som journalister, skoleelever og givere. I løpet av 2001 ble det produsert egne passord-begrensede sider rettet mot personer i Flyktningerådets beredskapsstyrke. Dette har vist seg å være et populært tilbud. Internett blir også benyttet i økende grad i forbindelse med kampanjer, arrangementer og hendelser. Eksempler på dette var markeringen av FNs flyktningdag, 20. juni og krisen i Afghanistan. Også i kontakten med eksisterende og potensielle givere blir internett et stadig viktigere medium. Nyhetsbulletinen På Flukt WEB er fortsatt den hyppigst oppdaterte og mest besøkte delen på Flyktningerådets internettsider. Så godt som alle trykte publikasjoner blir i tillegg publisert elektronisk.

Høy beredskap

Hovedformålet med Flyktingerådets beredskapsstyrker er å bistå FN og andre internasjonale organisasjoner i nødhjelpsoperasjoner, slik at de kan yte best mulig hjelp, fortest mulig, i katastrofeområder over hele verden.

I 2001 feiret beredskapsstyrken NORSTAFF sitt 10-årsjubileum. Siden styrken ble opprettet i forbindelse med Gulf-krigen i 1991, er det foretatt mer enn 4000 sekonderinger til internasjonale hjelpeoperasjoner.

NORSTAFF utgjør personellkomponenten i Utenriksdepartementets system av varer og tjenester til nødhjelpsformål, NOREPS (Norwegian Emergency Preparedness System).

Ved utgangen av år 2001 hadde Flyktingerådet to beredskapsstyrker i konstant beredskap, bestående

de av ca. 350 kvinner og menn. Mekanikere, lærere, leger, jurister, teleteknikere og representanter for en rekke andre yrker kan til enhver tid rykke ut til katastrofeområder over hele verden på 72 timers varsel. Flyktingerådet administrerer også beredskapsstyrken NORDEM (260 medlemmer), i tett samarbeid med Institutt for Menneskerettigheter, samt en internasjonal styrke bestående av tidligere UNHCR-ansatte (FNs høyskolekommissær for flyktinger).

NORSTAFF

er en bredt anlagt beredskapsstyrke, som består av 300 kvinner og menn fra 25 yrkeskategorier. NORSTAFF-medlemmer, i samarbeid med FN-eksperter, utfører sine oppdrag med et felles mål å hjelpe og beskytte flyktinger og internt fordrevne.

NORAFRIC

består av afrikansk personell og hadde 60 medlemmer i ulike yrkeskategorier ved utgangen av 2001.

NORDEM

er en spesialstyrke med oppdrag innenfor menneskerettighetsovervåking, valggjennomføring og etterforskning av grove brudd på menneskerettigheter. NORDEM har 260 medlemmer og er et samarbeidsprosjekt mellom Institutt for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo og Flyktingerådet. Samarbeidet fungerer svært bra, og tilfører viktig kunnskap til begge parter.

UNHCR International Roster

er en spesialiststyrke opprettet i 2000 bestående av tidligere UNHCR-ansatte med bred felterfaring. Styrken brukes hovedsaklig av UNHCR i en akutt fase der kunnskaper om UNHCRs rutiner er essensielle.

Sekonderinger⁴ i 2001

I 2001 ble det foretatt 204 sekonderinger fra NORSTAFF og NORAFRIC, som til sammen utgjorde 660 månedsverk. I tillegg ble det foretatt 40 sekonderinger fra NORDEM, som utgjorde 119 månedsverk. Fra UNHCR International Roster ble det foretatt fire sekonderinger, som utgjorde 12 månedsverk.

Organisasjoner det ble sekondert til var EUMM (European Union Monitoring Mission), OHR (Organisation for the High Representative in Bosnia-Hercegovina), UNTAET (United Nations Transitional Administration in East Timor), OAS (Organisasjonen for amerikanske stater), OCHA (FNs kontor for koordinering av humanitære saker), ODIHR (Office for Democratic Institutions and Human Rights), OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa), TIPH (Temporary International Presence in Hebron), UNHCR (FNs høykommissær for flyktninger), UNICEF (FNs barnefond), WFP (Verdens matvareprogram), UNESCO (FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon), IOM (Internasjonal organisasjon for migrasjon) og WHO (Verdens helseorganisasjon).

Sekonderingene fordelte seg på følgende områder: Afghanistan, Albania, Angola, Bangladesh, Bosnia-Hercegovina, Dem. Republikk Kongo, Den Sørafrikanske Republikk, Eritrea, Ethiopia, Georgia, Guinea, Hviterussland, India, Indonesia, Iran, Israel/Palestina, Jugoslavia, Kasakhstan, Kenya, Kirgisistan, Kroatia, Latvia, Liberia, Makedonia, Moldova, Mosambik, Nord-Korea, Pakistan, Peru, Russland, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Sveits, Tadsjikistan, Tchad, Uganda, Usbekistan, Zambia, Zimbabwe og Øst-Timor.

4) Sekondering: Flyktningerådet stiller personell til disposisjon for FN-organisasjoner og andre som arbeider med nødhjelp og beskyttelse til flyktninger og internt fordrevne.

Flyktingerådet hadde følgende mål for arbeidet med beredskapsstyrkene i 2001

- Administrere beredskapsstyrkene på en slik måte at kvaliteten sikres og ressursene utnyttes maksimalt
- Styrke beredskapen til medlemmene av NORSTAFF

Virkemidler

- Videreutvikling av samarbeidet med internasjonale og norske partnere
- Nyrekruttering og kontinuerlig utvikling av opplæringstilbudet for beredskapspersonell
- Jevnlig kontakt med medlemmer av NORSTAFF, bl.a. gjennom et elektronisk nyhetsbrev

Samarbeid med internasjonale og norske partnere

Flyktingerådet har i flere år deltatt i et nettverk knyttet til videreutvikling av beredskapsstyrker i internasjonale nødhjelpsoperasjoner, EPS (Emergency Personnel Seminars). Denne internasjonale tilknytningen lå til grunn for at Flyktingerådet ble invitert til et seminar i London i november for å dele sin 10-år lange erfaring fra personellberedskap med representanter fra Storbritannias ledende ikke statlige organisasjoner (NGOer), forsvaret og forskermiljøer.

ESP-seminaret 2001 i Lyon drøftet muligheten for internasjonalt samarbeid mht. utveksling av nødhjelpspersonell på tvers av organisasjonstilknytning. Storbritannia, Frankrike og Sveits har etablert et pilotprosjekt for å se på de muligheter og begrensninger en slik internasjonal beredskaps-pool har.

Flyktingerådet deltok med 8 personer fra beredskapsstyrkene i Nordic Peace og ivaretok rollen som UNHCR i øvelsen. Flyktingerådets ansatte deltok i opplæring av alle aktørene (sivile, siv.pol. og militære). Flyktingerådet dekket temaene sivil krisehåndtering, menneskerettigheter og flyktingrett.

På initiativ fra Utenriksdepartementet ble det utviklet et opplæringsprogram for DDR-operasjoner (Disarmement, Demobilisation and Reintegration) for militære, sivilt politi og sivilt personell. Flyktingerådet representerte den humanitære siden i utviklingen av programmet.

Flyktingerådet har også vært involvert i planleggingen av et tysk-nordisk samarbeid om beredskap i humanitære katastrofer.

I samarbeid med Institutt for menneskerettigheter, CANADEM (den canadiske demokratistyrken) og Legal Resource Foundation i Zimbabwe arbeidet Flyktingerådet for opprettelsen av en demokrati-styrke for det sørlige Afrika, SAFDEM.

Rekruttering og opplæring

I år 2001 rekrutterte Flyktingerådet 45 nye medlemmer til NORSTAFF, og 30 til NORDEM. Ingen nyrekruttering til NORAFRIC fant sted i 2001, men to samlinger for eksisterende NORAFRIC-medlemmer ble avholdt i Nairobi og Abidjan på høsten.

Selv om kjerneaktivitetene i nødhjelpssammenheng forblir de samme, har det på personellnivå foregått en utvikling i retning av økt spisskompetanse. Styrkenes profil tilpasses kontinuerlig de ulike mottakerorganisasjonenes behov for kvalifisert personell, noe som stiller høye krav til jevnlig skoleing av medlemmene i styrkene. I løpet av år 2001 ble det gjennomført basisopplæring for 40 nyrekrutterte NORSTAFF-medlemmer og spesialopplæring innenfor områdene logistikk og utdanning i krisesituasjoner. Fire NORSTAFF-medlemmer deltok på UNHCRs Workshop on Emergency Management (WEM). Det ble også holdt kurs for medlemmer av NORDEM, innenfor områdene valgobservasjon og menneskerettighetsovervåking/etterforskning.

NORSTAFF - NYTT

Det elektroniske nyhetsbrevet NORSTAFF-NYTT har utviklet seg til et viktig ledd i å opprettholde nær kontakt med medlemmene i NORSTAFF. I tillegg til den åpenbare verdien nyhetsbrevet har for medlemmer som er ute på oppdrag, er det et verdifullt bidrag til å holde medlemmer uten oppdrag informert og motivert.

Informasjonskampanjen for å tiltrekke søkere til 2002 ble introdusert høsten 2001. I tillegg til de tradisjonelle avisannonserne, ble Flyktingerådets internettnett, inklusive NORSTAFF-NYTT, for første gang brukt aktivt som et rekrutteringsverktøy. Antall treff viser at interessen for Flyktingerådets beredskapsstyrker var meget stor. Antall faktisk kvalifiserte søkere ser imidlertid ikke ut til å være vesentlig endret fra tidligere år.

Land hvor Flyktningerådet ga personellbistand i 2001

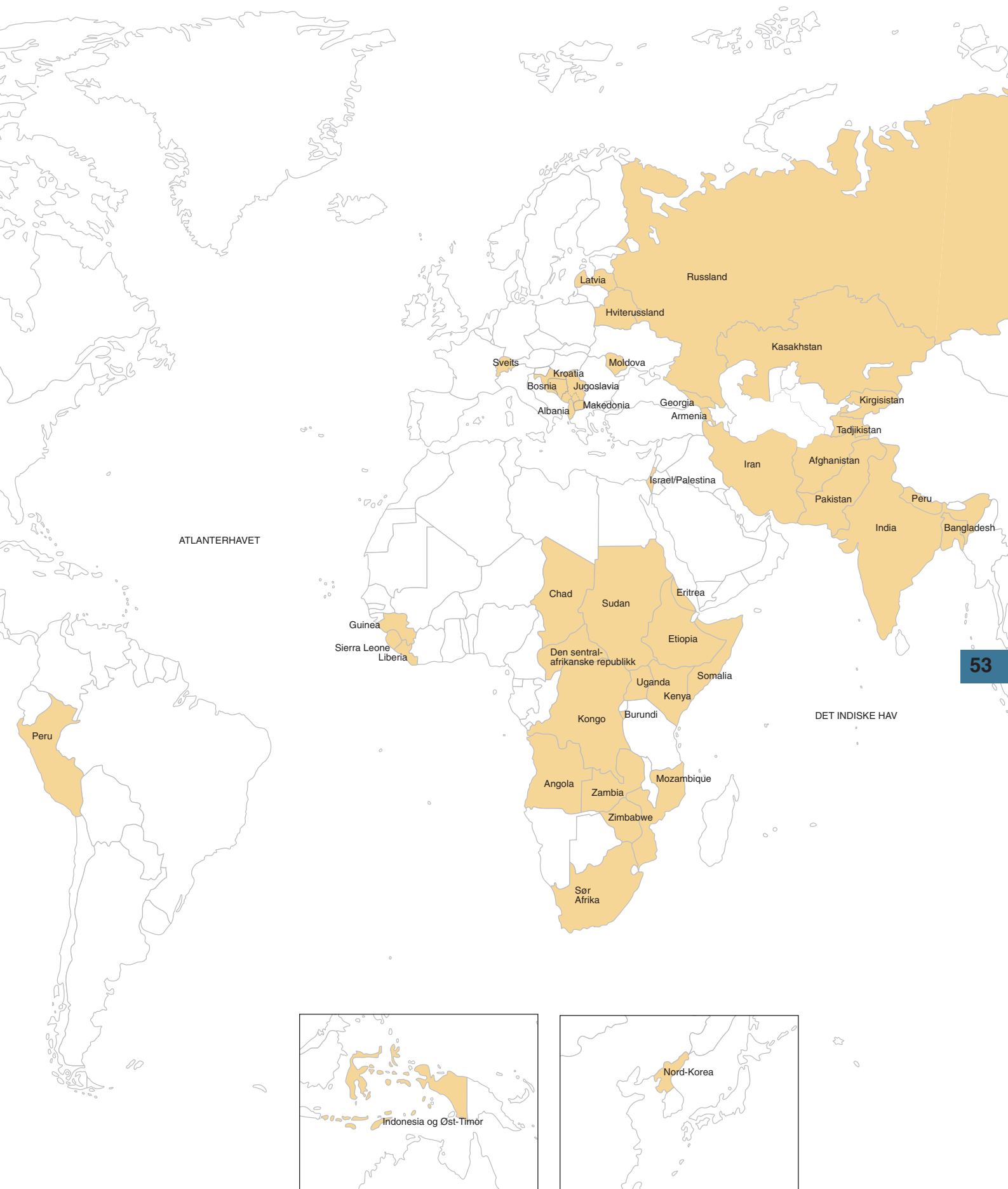

Foto: Flyktingerådet

Inntektsbringende og markedsrettede tiltak

Konkurransen om innsamlede midler på det humanitære marked er stadig økende.

I kommunikasjonsstrategien som ble ferdigstilt i 2001, har Flyktningerådet fokusert på langsiktige og profilerende tiltak parallelt med utvikling av eksisterende og nye virkemidler. Inntektene gjennom ordinære innsamlings- og markedsføringstiltak tilsvarte resultatet for 2000, mens omsetningen fra spilleautomater og lotterier økte i perioden. Det vil fortsatt være en hovedutfordring å gjøre Flyktningerådet mer kjent i det norske markedet.

Flyktningerådet hadde følgende mål for markedstiltakene i 2001

- Øke inntektsnivået gjennom å videreutvikle eksisterende tiltak og etablere nye inntektsområder
- Bedre markedets generelle kjennskap til, og kunnskap om Flyktningerådet som organisasjon og arbeidet vi utfører
- Økt fokus på samarbeid med næringslivet

Virkemidler

- Bygge Flyktningerådet som en "merkevarer" gjennom tydeligere profilering
- Knytte til oss flere givere gjennom tradisjonelle markedsstiltak
- Etablere spill på Internett
- Stabilisere inntektene og intern-kontrollen for spilleautomater
- Knytte til oss nye samarbeidspartnere i næringslivet

Givertjenesten

Flyktningerådet har en database med faste og periodiske givere. I tillegg har Flyktningerådet og Redd Barna et samarbeid om to ulike kalenderkonsepter. I løpet av året ble det sendt ut fire Direct Mails med ulike budskap og utforming. Målene for året ble ikke nådd. På slutten av året ble det inngått avtale om oppgradering og utvikling av Flyktningerådet's markedsdatabase. Det er forventet at investeringen vil føre til økt inntjening og en bedre kommunikasjon med eksisterende og nye givere.

Bladet På Flukt MAGASIN

På Flukt MAGASIN er en nyttig og nødvendig informasjonskilde til våre givere. Engasjerende og leservennlig informasjon om Flyktningerådet's arbeid er vårt viktigste bidrag til å profilere Flyktningerådet og motivere givne over tid. I tråd med målet for 2001 ble det distribuert fire nummer av bladet.

Lotteri

Flyktningerådet's landsomfattende lotterier har reiser som de viktigste gevinstene. Flyktningerådet's reiselotteri er blant de få landslotterier som kan vise til en positiv utvikling. Inntektene for året ble vesentlig høyere enn forventet.

Spilleautomater

I året 2001 ble Flyktingerådet godkjent av Lotteritilsynet som lotteriverdig organisasjon. De har som oppgave å kontrollere private lotterier og statlige spill i Norge. Vårt mål for inntjening ble mer enn innfridd og viser en stigende tendens i forhold til sist år. Tett samarbeid med våre entreprenører har opprettholdt god styring og kontroll med spillevirksomheten.

Panteautomater

Etter en periode med svært moderate inntekter fra panteautomater i dagligvareforretninger i 2000, har evalueringen av Panteprosjektet i 2001 vist at det ikke ligger tilstrekkelig inntekspotensial i produktet. Dagligvarekjedene har ikke vist nødvendig interesse, og prosjektet vil foreløpig ikke bli videreført.

Spill på Internett

Under navnet 10 Humanitære AS innledet Flyktingerådet og 9 andre humanitære organisasjoner et samarbeid om spill på Internett. Lotteritilsynet ga konsesjon for prøvespill for ett år og nettsiden Tivoli.no ble etablert på slutten av året.

Verdens flyktingdag

Verdens flyktingdag ble oppnevnt av FN i 2000 som en internasjonal årlig markering av verdens flyktinger. Som eneste humanitære organisasjon i Norge som har spesialisert seg på internasjonalt arbeid med mennesker på flukt, vil Flyktingerådet årlig markere 20. juni. I 2001 gjennomførte Flyktingerådet en begrenset annonsekampanje, og la grunnlaget for en betydelig satsing på denne dagen i kommende år.

Samarbeid med næringsliv

Gjennom perioden har Flyktingerådet innledet dialog med flere ledende bedrifter i Norge om oppbygging av et nødhjelpsfond og utvikling av programmer for Corporate Social Responsibility (CSR). Flyktingerådet har lagt vekt på at samarbeidsrelasjoner med næringslivsaktører skal ha et langsiktig perspektiv og bygge på en gjensidig nytteeffekt for partene. Samarbeidsavtalen med Statoil ble reforhandlet og forlenget for ny periode.

Sparing i Humanfondaksjer

Flyktingerådet har en samarbeidsavtale med Banco Fondsforvaltning. Dette er et ideelt og etisk fond som gir mulighet for sparing, samtidig som 2% av sparekapitalen går til Flyktingerådet. Aksjemarkedet i 2001 var generelt dårlig og det ble derfor ikke gjort noen tiltak for å markedsføre konseptet.

Liste over forkortelser

ASIF	Armenian Social Investment Fund
CRP	Civil Rights Project
ECMM	European Commission Monitoring Mission
ECRE	European Council on Refugees and Exiles
EPS	Emergency Personnel Seminars
FARC	Colombias væpnede revolusjonære styrker
FRJ	Den føderale republikken Jugoslavia
ICVA	International Council of Voluntary Agencies
IDP	Internally displaced person - internt fordreven
IMR	Institutt for menneskerettigheter
INCOR	Informasjons- og rådgivningsprosjekt rettet mot flyktninger i Norge som vurderer å vende hjem (Information and Counselling on Repatriation)
IOM	Den internasjonale organisasjonen for migrasjon
LRA	Lords Resistance Army
MMI	Markeds- og Mediainstituttet
NEE	Network for Education in Emergencies
NGO	Non Governmental Organisation - ikke-statlig organisasjon
NOAS	Norsk organisasjon for asylsøkere
NORAFRIC	Flyktningerådets beredskapsstyrke bestående av afrikansk personell
NORDEM	og Flyktningerådets beredskapsstyrke
NORSTAFF	Flyktningerådets beredskapsstyrke
OAS	Organisasjonen av amerikanske stater
OCHA	FNs kontor for koordinering av humanitære saker
ODIHR	Office for Democratic Institutions and Human Rights
OFF	Organización Feminina Popular
OHR	Organisation for the High Representative in Bosnia-Hercegovina
OSSE	Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
PCS	Project Counselling Services
RREP	Rapid Response Education Program
RUF	Revolutionary United Front
SUS	Samveldet av uavhengige stater
TEP	Teachers Emergency Package
TIPH	Temporary International Presence in Hebron
UNDP	FNs utviklingsprogram
UNAMET	United Nations Advanced Mission in East Timor
UNAMSIL	United Nations Advanced Mission in Sierra Leone
UNESCO	FNs organisasjon for undervisning, vitenskap, kultur og kommunikasjon
UNHCHR	FNs høykommissær for menneskerettigheter
UNHCR	FNs høykommissær for flyktninger
UNICEF	FNs barnefond
UNITA	Nasjonal samling for total uavhengighet for Angola
UNTAET	United Nations Transitional Administration in East Timor
WFP	Verdens Matvareprogram
WHO	Verdens Helseorganisasjon

FLYKTNINGERÅDET

Postboks 6758, St. Olavsplass, 0130 Oslo
Tel: +47 23 10 98 00 Faks: +47 23 10 98 01
www.nrc.no